

М

Барои ваҳдат, рушди устувори иқтисодӣ
ва зиндагии шоистаи мардум!

ИНБАРИ ХАЛҚ

www.hamsafon.tj
E-mail: minbarihalk@bk.ru

13 июли
соли 2016,
чоршанбе,
№28 (1060)

НАШРИЯИ МАРКАЗИИ ҲИЗБИ ХАЛҚИИ ДЕМОКРАТИИ ТОҶИКИСТОН

ҶАМШЕДИ РӯЗГОРИ МО

Ҳар миллат ва кишваре пешинаи фарҳангӣ ва таърихи хоси худро дорад, ки аз устура оғоз мешавад ва ба таърих мерасад. Миллат ва мардуми Тоҷикистон низ яке аз миллатҳое аст, ки бархӯрдор аз пешинаи фарҳангӣ ва таърихи қухан аст. Ин пешинаи фарҳангӣ ва таърихӣ ба чанд ҳазор сол пеш аз мелод мерасад. Мардуми Тоҷикистон, Афғонистон, Эрон пешинаи муштаракӣ фарҳангӣ ва таърихӣ доранд. Санади ин пешинаи муштаракӣ фарҳангӣ ва хостгоҳи таърихӣ мо китоби "Авесто" аст, ки саройиши он ба ҳазораи дуҷуми пеш аз мелод мерасад. Табиӣ аст, ки ҳар мардум ва қавме дар дарозии таърих дучори ҷудой мешаванд.

саҳ. 2 →

Иҷтимоиёт

ИД ГУЗАШТ, ИСТИРОХАТ
ДАВОМ ДОРАД. . .

саҳ. 10 →

Мо ва одатҳо

**Қасам. Чаро он
ичро намешавад?**

саҳ. 11 →

Нигоҳе ба дирӯз

**Интернетро
СССР сохта буг**

саҳ. 13 →

*Матолиби бештарро
метавонед аз сомонии*

www.hamsafon.tj

мутолиа кунед.

ҶАМШЕДИ РЌЗГОРИ МО

← саҳ. 1

МО низ бино ба даргириҳо ва рӯйдодҳои таърих, дучори ҷудоии ҷуғрофияи сиёсӣ шудаем. Аммо хушбахтона ин саодатро доштаем, ки аз назари фарҳангӣ ҳанӯз, фарҳангу забони муштарак дошта бошем, ки нишонаҳои муштарак фарҳанги мо ҷашнҳои бостонию мо, ба вижа ҷашни Наврӯз ва забони муштарак мо дар минтақа, забони тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ аст.

Ба таъбири Яқубсон мардумони Афғонистон, Тоҷикистон, Эрон ҳалқи фарҳангӣ ҳастанд. Халқи фарҳангӣ фаротар аз ҷуғрофияи сиёсӣ ба ҷуғрофияи калони фарҳангӣ тааллуқ мегирад, ки ин ҷуғрофияи калон фарҳанги мо "Эрони фарҳангӣ" аст. Манзур аз "Эрон" ҷуғрофияи сиёсии Эрони имрӯз нест, балки манзур аз Эрони фарҳангӣ, ҳавзаи калони фарҳангӣ аст, ки дар "Авесто", "Шоҳнома"-и Фирдавсӣ ва ғайра аз он сухан рафтааст. Бинобар ин, мо бояд ин ҷуғрофияи фарҳангии ҳешро пос дорем. Аммо ин ҷуғрофияи фарҳангиро чи гуна метавонем пос бидорем? Таваҷҷути шахсиятҳои фарҳангӣ ва сиёсӣ, ки мутааллиқ ба ин фарҳанг нест, наметавон аз ин фарҳанг посдорӣ кард. Бинобар ин ҳар фарҳангро бо нишонаҳои фарҳанги ҳақиқӣ ва таваҷҷути шахсиятҳои сиёсӣ ва фарҳангӣ ва мардум мутааллиқ ба ҳамон фарҳанг бояд пос дошт. Мушаххас бояд кунем, ки нишонаҳои фарҳанги мо кадом аст ва ҳавзаи фарҳанги мо аз кучо то ба кучо аст, кучо ва чӣ қасоне ин фарҳангро пос доштаанд ва дар рӯзгори мо кист, ки ин фарҳангро пос медорад?

Нишонаҳои фарҳанги мо ҷашни Наврӯз, ҷашни Меҳргон ва ғайра анъана ва расму ривожҳои маҳаллӣ аст. Ҳавза ва ҷуғрофияи фарҳанги мо ҳавза ва ҷуғрофияи корбурд ва ривочи забони тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ аст. Бинобар ин, нишонаҳои фарҳангӣ, ки мутааллиқ ба ҷуғрофияи фарҳанги забони тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ аст ва аз назари асосӣ ва таърихӣ исбот шудааст, ки мутааллиқ ба ҷуғрофияи фарҳанги мо аст. Бо арҷгузорӣ, тавсеа ва густириши ин нишонаҳои фарҳангӣ метавонем фарҳанги ҳешро пос бидорем ва хувияти фарҳангии ҳешро ба ҷаҳониён нишон бидиҳем, ки мо кистем ва аз кучо то кучо омадаем ва дар рӯзгори муосир аз чи ҷойгоҳи фарҳангӣ бархӯрдор ҳастем. Пас аз ташҳиси ин ки нишонаҳои фарҳанги мо кадомҳо ҳастанд, забони мо кадом забон аст ва ҳавзаи ҷуғрофияи фарҳанги мо аз кучо то кучо аст, ниёз ба шахсиятҳои сиёсӣ ва фарҳангӣ дорем, ки огоҳӣ, доноӣ ва иродаи фарҳангӣ барои арҷгузорӣ ва ҳимоят аз ин фарҳангро дошта бошанд. Агар чунин шахсиятҳоеро надошта бошем, наметавонем аз фарҳанги ҳеш ҳимоят кунем ва фарҳанги ҳешро ба ҷаҳон бишносонем. Эӣ басо афрод ва ашхос ҳастанд, ки аз назари таборӣ мутааллиқ ба забон ва фарҳанги мо ҳастанд, аммо аз

назари алоқаи фарҳангӣ, ҷокар ва ғуломи фарҳанги бегонагон ҳастанд ва меҳонд фарҳанги бегонагонро бар мардум мусаллат бисозанд ва фарҳанги асил, асосӣ ва таърихӣ мардуми моро нобуд кунанд. Таърихи мо аз ин гуна афрод ва ашхос зиёд доштааст ва ҳанӯз низ дорад. Мо бояд нисбат ба чунин ашхос ва афроди бегонапарвар, ҳассос ва ҷиддӣ бошем ва нагузорем

дасти онҳо бар мо ва бар ҳавзаи фарҳангии мо дароз шавад.

Дар ҳавзаи фарҳангии муосири мо дар байн шахсиятҳои сиёсӣ ва фарҳангӣ танҳо қасе, ки аз рӯйи огоҳӣ, доноӣ ва иродаи фарҳангӣ аз нишонаҳои фарҳангӣ, ҷашнҳои бостонӣ ва хувияти фарҳангии мо арҷгузорӣ ва ҳимоят мекунад, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, Раиси Ҷумҳури Тоҷикистон ва Раиси Анҷумани тоҷикон ва форсидабонони ҷаҳон - "Пайванд" аст.

Хушбахтона, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, Раиси Ҷумҳури Тоҷикистон бо иродаи фарҳангӣ ва огоҳии фарҳангӣ аз ҷашни Наврӯз ва хувияти фарҳангии тоҷикон ва ҳавзаи фарҳанги мо посдорӣ ва дифоъ мекунад, ки ин иродаи ӯ барои ҳамаи мо муҳим ва аз назари аҳамияти фарҳангӣ ва хувияти фарҳангӣ сарнавиштсоз аст. Зеро муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва мардуми Тоҷикистон, вази-фаи фарҳанги моро низ анҷом медиҳанд. Ин масъулияти башарӣ ва фарҳангии мо низ ҳаст, ки аз ҷашнҳои фарҳангӣ ва фарҳанги ҳеш посдорӣ ва ҳимоят кунем, аммо бино ба ногузириҳои сиёсӣ ва таассубот наметавонем аз ҷашнҳои фарҳангии ҳеш он чунонки лозим аст, посдорӣ кунем. Хушбахтем, ки шахсияти сиёсӣ фарҳангӣ дар ҳавза ва ҷуғрофияи фарҳанги ҳеш дорем, ки бо ирода ва доноии фарҳангӣ аз фарҳанги ҳеш (ки фарҳанги ҳамаи мо аст) ҳимоят ва посдорӣ мекунад. Ин шахсият дар рӯзгори мо муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, Раиси Ҷумҳури ва Раҳбари тоҷикони ҷаҳон аст.

Чаро номи ин мақолатро "Ҷамшеди рӯзгори мо" гузоштаам. Ба ин далел, ки дар ривояти ҳамосии мо ҷашни Наврӯз бо Ҷамшед ва подшоҳии Ҷамшед муносибат дорад, яъне, ки тахтнишинии Ҷамшед ва Наврӯз бо ҳам мусодиф будааст. Бино ба ин ду рӯйдодӣ неқ Наврӯз ва ҷашни Наврӯз хуҷастагӣ ва шуқуҳаш бештар мешавад.

Агар дар ривояти асосӣ ҷашни Наврӯз бо Ҷамшед ва подшоҳии Ҷамшед муносибат дорад, дар рӯзгори муосир ва асри ҳозир Наврӯз ва ҷашни Наврӯз бо номи муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон муносибат дорад. Барои ин ки ин ҷашн бино ба таассубҳо, бегонапарварӣ, худошиносӣ, ривоч ва ғалабаи фарҳанги бегонагон ва ғайра дар ҳоли фаромӯшӣ буд. Ҷатто он дар басо ҷойҳо фаромӯш шудааст. Ин кӯшиш ва талоши муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба таври хос ва дигар ҳамзабонон ва ҳамфарҳангон дар сатҳи ҷаҳонӣ буд, ки ҷашни Наврӯзро аз фаромӯшӣ наҷот дод ва ба унвони як ҷашни байналмилалӣ матраҳ кард.

Бино ба ин талош ва кӯшишҳои фарҳангии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аст, ки эшон фаротар аз як шахсияти сиёсӣ ва Раиси Ҷумҳури ва Раҳбари як кишвар ба унвони як шахсияти фарҳангӣ дар сатҳи минтақа, дар байни форсидабонон ва тоҷикони ҷаҳон матраҳ шудааст. Аз назари фарҳанги сиёсӣ дуруст аст, ки ҳар шаҳрванди хоричӣ бояд ба раҳбарон ва Раиси Ҷумҳури кишварҳои ҷаҳон эҳтиром бигузорад. Аз ин назар, муҳтарам Эмомалӣ

хувиятҳои муштарак фарҳангии мо аст, дар кишварҳои минтақа, теъдод аз рӯйи нодонӣ ва таассуб бо ин ҷашн душманӣ меварзанд. Ҷатто таассуб нисбат ба ин ҷашн дар ҳадде будааст, ки дар замони подшоҳии Султон Маҳмуд шоири дарбораш Унсурӣ ба ӯ мегӯяд:

*"Ту марди динӣ ва ин расм,
расми габрон аст,
Раво надорӣ ба расми
габракон рафтан.
Ҷаҳониён ба русуми
ту таҳният мегӯянд,
Туро ба расми Каён таҳният
нагӯям ман,
На оташ аст, балки оташ
оташи туст.
Ки як забона ба тозӣ занад
яке ба Хутан".*

Бо васфи ҳамаи таассубҳо, ки нисбат ба ин ҷашни фарҳангӣ вучуд дошт ва дорад, аммо муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо кӯшиш ва иродаи фарҳангии ҳеш ва миллати фарҳангпарвари Тоҷикистон тавонист аз ин ҷашн бардошти муосир ва навин дар сатҳи минтақа ва ҷаҳон ироа кунад.

НАВРЌЗ ДАР ОРОИ МУҲТАРАМ ЭМОМАЛӢ РАҲМОН

Ҷар ҷашн ва рӯйдодӣ фарҳангӣ дар ҳар асру замон, маъно, мафҳум ва коркарди ҳосе дорад. Агар таҳаввулотӣ иҷтимоӣ ва ниёзмандии равони ҷомеа тағйир накунад, он ҷашн ва рӯйдодӣ фарҳангӣ наметавонад давом биоварад. Бинобар ин таҳаввул ва тағйири ҷашнҳо ва рӯйдодҳои фарҳангӣ бинобар ниёзмандии замон ва ҷомеа, иртибот мегирад ба бархӯрди ҷиғунагии фаҳми шахсиятҳои сиёсӣ ва фарҳангӣ аз як ҷашну рӯйдод. Агар шахсиятҳои сиёсӣ ва фарҳангӣ як ҷашн ва рӯйдодӣ фарҳангиро бад тавҷеҳ кунанд, наметавонад бад ҷилва кунад, агар хуб ва бино ба муносиботи муосири башарӣ тавҷеҳ ва таъвил кунад, наметавонад хуб ва созгор бо руҳия ва бардошти ҷомеа ҷилва кунад ва барои хушии ҷомеа ва афрод муфид бошад.

Муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба унвони як шахсияти сиёсӣ ва фарҳангӣ ҷашни Наврӯзро ҳамчун унвони як рӯйдодӣ фарҳангии хубу созгор бо хувияти миллии тоҷикон ва форсидабонон дар рӯзгори муосир тавҷеҳ карда ва кӯшидааст, ки фаҳми навин ва муосир аз ҷашни Наврӯз дар минтақа ва ҷаҳон ироа кунад, ки ин фаҳми навин ва муосир аз ҷашни Наврӯз ҳам барои тоҷикон ва форсидабонони ҷаҳон ва ҳам барои ҷаҳониён паёми зиндаги-

бахш ва сулҳомез дошта бошад. Бинобар ин метавонем ин фаҳми навину муосир, ки ҷаноби Эмомалӣ Раҳмон аз ҷашни Наврӯз дар рӯзгори мо ироа кардааст, эшонро эҳёгари ҷашни Наврӯз ва ҷашнҳои миллӣ ва фарҳангии хеш дар ҳазораи севум бидонем ва бигӯем, ки муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон - Ҷамшеди рӯзгор мост, зеро чунон ки Наврӯз дар рӯзгори асотирӣ бо номи Ҷамшед муносибат дорад. Дар рӯзгори мо ва дар ҳазораи сеюм, ҷашни Наврӯз бо иродаи фарҳангии ҷаноби Эмомалӣ Раҳмон фаҳми навин, муосир ва ривочи тоза пайдо мекунад.

То ҷое, ки ман имсол суҳанронии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро дар Наврӯзгоҳ дар бораи ҷашни Наврӯз шунидам ва ду суҳанронии Ҷаноби Олиро дар шумораҳои 22 ва 23-и маҷаллаи "Пайванд" хондам, мутаваҷҷеҳ шудам, ки аз чанд нигоҳ эшон ба ҷашни Наврӯз аҳамияти башарии муосир бахшидааст:

1. Ҷашни Наврӯз ба унвони хувияти фарҳангӣ ва ҳамгароии тоҷикон ва форсизабонони ҷаҳон

Эмомалӣ Раҳмон ҷашни Наврӯзро ба унвони хувияти фарҳангӣ ва ҳамгароии тоҷикон ва форсизабонони ҷаҳон маънидод намуда, таъкид мекунад: "Дар иртибот ба ин мехоҳам таъкид намоям, ки иморати ҳештаншиносии тоҷикон дорои ду шахсун аст, ки яке забони модарӣ ва дигаре ҷашни Наврӯз мебошад" (Эмомалӣ Раҳмон, Дар бораи Наврӯз, шумораи 23, маҷаллаи "Пайванд", с.12). Иморати ҳештаншиносии тоҷикон дорои ду шахсун аст, аз назари хувият ва фарҳанг таъкиди бисёр маънодор аст, зеро ҳар ҷомеа ва миллате бо фарҳанги хоси хеш ва хувият вучуд дорад, агар фарҳанги хоси ҳадашро аз даст бидиҳад ва фарҳанги бегонагон ва дигаронро бипазирад, дигар хувият ва вучуди фарҳангӣ нахоҳад дошт. Унсури фарҳангӣ ҳар миллат, забони хоса ва ҷашну анъанаҳои хоси ҳамагон миллат аст. Бинобар ин хувияти фарҳангии миллати тоҷик, забони модарӣ ва ҷашнҳои миллӣ ва мардумиаш аст. Агар забони модарӣ ва ҷашнҳои миллиашон набошад ва муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз забони модарӣ ва ҷашнҳои мардуми тоҷик ҳимоят накунад, чи гуна метавон аз хувияти хоса ва миллии мардуми тоҷик чи дар Тоҷикистон ва чи дар саросари ҷаҳон суҳан гуфт. Бардошти муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷашнҳои фарҳангӣ хеле дақиқ ва илмӣ ва ҳамзамон хеле инсоншиносона ва башарӣ низ ҳаст. Ҷашнҳои фарҳангӣ аз муҳтаво ва жарфи сохти асотирӣ ва таърихӣ бархурдор аст, ки чигунагии ҷаҳоннигарии як ҷомеа ва миллатро аз рӯзгори асотирӣ то рӯзгори таърихӣ нишон медиҳад ва баён мекунад. Бинобар ин дақиқ аст, ки ҷашни Наврӯз ва дигар ҷашнҳои миллӣ ва забону адабиёти тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ (забони модарӣ), сурати тафаккур ва ҷаҳоннигарии мардуми тоҷик ва ҳамаи форсизабонони ҷаҳонро нисбат ба ҷаҳон, зиндагӣ, зебӣ, табиат ва ғайра нишон медиҳад ва баён мекунад. Бино ба ҳамагон бардошти дақиқ ва инсоншиносона аст, ки муҳтарам Эмомалӣ Раҳ-

мон дар бораи ҷашни Наврӯз чунин ибрази назар мекунад:

"Наврӯз баёнгари тафаккури таърихӣ, симои маънавий, сиришти ахлоқӣ, орзуву ормон, расму оин, ҷаҳонбинӣ ва ҷаҳоншиносии миллатамон буда, дар тӯли мавҷудияташ арзишҳои фарҳангӣ ва миллии моро дар таркиби худ ҳифз кардааст" (Эмомалӣ Раҳмон, Дар бораи Наврӯз, шумораи 23, маҷаллаи "Пайванд", с. 9). Дарки қиддӣ гирифтани ва доности аҳамияти ин суҳан на танҳо барои тоҷикон, балки барои ҳамаи форсизабонони ҷаҳон муҳим аст ва ин "ҷаҳонбинӣ ва ҷаҳоншиносии миллатамон" гуфтани муҳтарам Эмомалӣ Раҳмонро метавонем ба ҷуғрофиёи фарҳангӣ ва ҳавзаи тамаддуни мо нисбат бидиҳем, ки унсури фарҳангӣ ва тамаддуни он ҷашни Наврӯз ва ҷашнҳои дигари миллӣ ва забони тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ аст. Бинобар ин, ҷашни Наврӯз ва забони модарӣ дар суҳанони Раиси Ҷумҳур ва Раҳбари Тоҷикистон ба унвони хувияти миллӣ ва санади ҳамгироии миллии мардуми Тоҷикистон матраҳ аст, ки дар ҷуғрофиёи сиёсии Тоҷикистон ваҳдати миллии мардуми Тоҷикистонро ҳифз мекунад ва дар сатҳи ҷаҳон заминаи шинохт ва ваҳдати саросарии тоҷикон ва форсизабонро фароҳам мекунад.

Мо тоҷикон ва форсизабонони ҷаҳон агар худро як халқ ва як миллати фарҳангӣ ба шумор меоварем ва ҳамдигарро мешиносем, забони муштарак ва нишонаҳои фарҳанги муштаракӣ мо ҷашни Наврӯз аст. Агар забони муштарак ва нишонаҳои фарҳанги муштарак надошта бошем, наметавонем аз як халқу миллати фарҳангӣ дар саросари ҷаҳон суҳан муҳим гуфтаем. Ин забону фарҳанги муштаракӣ мо аст, ки аз мо ба унвони як халқ ва миллати фарҳангӣ дар сатҳи ҷаҳон ва барои ҷаҳонинишинохт ироа мекунад. Бинобар ин, чунон ки ҷаноби Эмомалӣ Раҳмон бо ирода, доной ва огоҳии фарҳангӣ аз забон ва нишонаҳои фарҳанги муштаракӣ ҳамаи мо ҳимоят мекунад, мо низ дар қаноати Ҷаноби Оли бошем ва ба ин иродаи фарҳангӣ ва башарии эшон арҷ бигузорем ва бидонем, ки паёми фарҳангӣ ва башарии фарҳангӣ ва ҷашнҳои миллӣ ва мардумиаш аст. Агар забони модарӣ ва ҷашнҳои миллиашон набошад ва муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз забони модарӣ ва ҷашнҳои мардуми тоҷик ҳимоят накунад, чи гуна метавон аз хувияти хоса ва миллии мардуми тоҷик чи дар Тоҷикистон ва чи дар саросари ҷаҳон суҳан гуфт. Бардошти муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аз ҷашнҳои фарҳангӣ хеле дақиқ ва илмӣ ва ҳамзамон хеле инсоншиносона ва башарӣ низ ҳаст. Ҷашнҳои фарҳангӣ аз муҳтаво ва жарфи сохти асотирӣ ва таърихӣ бархурдор аст, ки чигунагии ҷаҳоннигарии як ҷомеа ва миллатро аз рӯзгори асотирӣ то рӯзгори таърихӣ нишон медиҳад ва баён мекунад. Бинобар ин дақиқ аст, ки ҷашни Наврӯз ва дигар ҷашнҳои миллӣ ва забону адабиёти тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ (забони модарӣ), сурати тафаккур ва ҷаҳоннигарии мардуми тоҷик ва ҳамаи форсизабонони ҷаҳонро нисбат ба ҷаҳон, зиндагӣ, зебӣ, табиат ва ғайра нишон медиҳад ва баён мекунад. Бино ба ҳамагон бардошти дақиқ ва инсоншиносона аст, ки муҳтарам Эмомалӣ Раҳ-

"Дар баробари ин, ба муқобили ифротгарӣ, хурофоту ақида ва андешаҳои кишварро ба қафо мекашанд, мубориза баранд ва сиёсати дунявияти давлатро ба дигарон шарҳ дода, ҷомеаро аз таъсири ҳар гуна фарҳангу мафкураи бегона ҳифз намоянд.

Мо бояд оини мадору ва таҳаммулгароиро, ки дар фарҳангу мафкураи халқамон асрҳо боз идома меёбад, риоят намоем" (Эмомалӣ Раҳмон, Суҳанронӣ, шумораи 22, маҷаллаи "Пайванд", с.12".

2. Ҷашни Наврӯз ба унвони нишонаи фарҳангӣ барои эҳтиром ба муҳити зист, эҳтиром ба табиат, эҳтиром ба зиндагӣ ва тавачҷуҳ ба кишту кор

Ҷаноби Эмомалӣ Раҳмон, ҷашни Наврӯзро эҳтиром ба табиат, замин ва оини кишоварзӣ медонад:

"Наврӯз, баёнгари рӯзи тоза, зиндагии навин ва эҳёи табиат баъд аз сардии замин мебошад. Наврӯз ба ҷуз ин, ки баёнгари рӯзи тоза мебошад, ифодаи паёми суруровар аз рӯзи тоза, нафаси гарми табиат, эҳёи эҳсоси ишқу муҳаббат ба зиндагӣ аст" (Эмомалӣ Раҳмон, Дар бораи Наврӯз, шумораи 23, маҷаллаи "Пайванд", с.10). Дар рӯзгори муосир, бештарин истифода аз табиат сурат мегирад ва табиат нобуд мешавад, вале бо таассуф камтарин тавачҷуҳ ва эҳтиром ба табиат ва замин сурат мегирад. Ин тавачҷуҳ накардан ба табиату замин боис мешавад, то вазъияти муҳити зист ҳар рӯз номуносибтар ва бадтар шавад. Бинобар ин тавачҷуҳ ба ҷашни Наврӯз моро мутаваҷҷеҳи табиат ва замин месозад. Замине, ки мо дар он зиндагӣ ва аз он истифода мекунем, аммо қадри онро наметавонем. Ҷашни Наврӯз ва фарҳанги баргузори ҷашни Наврӯз моро фаро мебаронад, ки ба замин, ба маҳалли зиндагии худ ва ба ҷаҳон эҳтиром бигузорем, зеро замин ҳамаи мо ва ҳамаи наслҳое, ки дар онҷо меоянд, мебошад. Ин ки ҷаноби Эмомалӣ Раҳмон ҷашни Наврӯзро "эҳёи эҳсоси ишқу муҳаббат ба зиндагӣ" медонад ба ин маъно ишора дорад, ки бо беэҳтиромӣ ва тавачҷуҳ накардан ба табиат наметавон зиндагии саршор аз ишқу муҳаббат дошт. Пас бояд "Паёми суруровар"-и ҷашни Наврӯзро дарк кард, ки дарки он эҳсоси ишқу муҳаббат ба табиат ва зиндагӣ аст. Эҳсоси ишқу муҳаббат ба табиату зиндагӣ боис мешавад то мутаваҷҷеҳи муҳити зисти худ ва ҷаҳон шавем. **Бинобар ин, ҷашни Наврӯз дар афкори муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷашни муҳити зист низ ҳаст. Аз ин нигоҳ ҷашни Наврӯз паёми муҳим ва қиддӣ муҳити зист барои башар низ мебошад.**

Бинобар санъати ва мошинӣ шудани зиндагӣ инсон қанбаи муҳим ва халқҳои табиат ва заминро фаромӯш кардааст, ки ин қанбаи халқ ва муҳити табиат ва замин, робитаи инсон бо замин ва табиат аз тариқи кишоварзӣ ва кор аст. Аз ҳазорон сол ба ин сӯ, инсон дар оғуши замин парварда шудааст ва фарҳанги кишоварзӣ, робитаашро бо замин ва табиат мустақим нигоҳ доштааст. Аммо дар рӯзгори муосир ин робитаи мустақими инсон бо табиат ва замин дучори фаромӯшӣ шудааст. Бинобар ин, ҷашни Наврӯз ва тавачҷуҳ ба ҷашни Наврӯз аст, ки бо сабз шудани ҷаҳон ва рӯйдани гиёҳу дон, моро мутаваҷҷеҳи замин ва табиат мекунад. Пас, ҷашни Наврӯз, ҷашни кишоварзӣ ва аҳамият додани фарҳанги кишоварзӣ ва робита барқарор кардан байни инсон ва замин низ мебошад. Чунонки ҷаноби Эмомалӣ Раҳмон ишора мекунад:

"Яке аз маросимҳои муҳими соли нави миллии мо аз қадим то имрӯз ин аст, ки бобои деҳқон заминро шудгор карда, бо ният ва орзуҳои нек донаи гандум кишт мекунад, то барои ҳосили фаровон ва баракати сол замина бигузорад" (Эмомалӣ Раҳмон, Дар бораи Наврӯз, шумораи 23, маҷаллаи "Пайванд", с.9).

3. Ҷашни Наврӯз, паёми сулҳи саросарӣ ва ҳамзистии ҷаҳонӣ аз фарҳанги ориёӣ ба кишварҳо ва миллатҳои ҷаҳон

Муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бар зидди хушунат, ифрот, таассуб ва нобурдборӣ дар сатҳи ҷаҳон садо баланд карда, паёми ҷашни Наврӯзро ба унвони сулҳи саросарӣ ва ҳамзистии ҷаҳонӣ дар байни миллатҳо ва кишварҳо матраҳ мекунад. Инчунин ҷаҳонӣ матраҳ кардани паёми ҷашни Наврӯз то ҳанӯз собиқа надоштааст. Дар суҳанронии муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон аст, ки ҷашни Наврӯз паёмовари фарҳанги таҳаммулпазирӣ, бурдборӣ, сулҳи саросарӣ ва ҳамзистии мусоламотомез дар сатҳи ҷаҳонӣ матраҳ мешавад:

"Наврӯз барои кулли кишварҳои минтақа ва ҷаҳон чун мунодии сулҳ ва оромӣ, пиндор, гуфтор ва кирдори нек, дӯстӣ ва ҳамкориҳои халқҳо хидмат намуда, ҳамзамон бо ин ҳамаи моро сӯи рӯзгори ором ва беҳшунат ва талаш ба хотири зиндагии осуда раҳнамоӣ мекунад" (Эмомалӣ Раҳмон, Дар бораи Наврӯз, шумораи 23, маҷаллаи "Пайванд", с.12).

Дар ҷашни Наврӯз чӣ аҳамияти башарӣ нухфтааст, ки ҷашни Наврӯз битавонад паёми сулҳи саросарӣ ва ҳамзистии мусоламотомез дар сатҳи ҷаҳон барои миллатҳо дошта бошад? Маълум аст, ки ҷашни Наврӯз ҷашни замин, табиат ва зоишу рӯиш аст. Бинобар ин, тавре ки замин ва табиат ҳамаи ҳамаи мо аст, ҷашни Наврӯзро низ метавонем ҳамаи миллатҳо барои зиндагӣ ва замин арҷ бигузоранд. Муҳимтар аз ҳама ин ки ҷашни Наврӯз дар рӯзгори мо мутааллиқ ба ҳеч дину оини ҳозир нест, балки ҷашни Наврӯз ҷашни мутааллиқ ба табиат ва башар аст. Аз ин нигоҳ метавонем нуқтаи васли байни башар ва табиат ва байни ҳамаи инсонҳо ва миллатҳо бошад. Бинобар ин дарку аҳамияти башарии ҷашни Наврӯз аст, ки муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҷашни Наврӯзро "барномаи дӯстӣ ва баҳамии мардумони ҷаҳон барои ҳалли масоили мубрам ва доғи сайёраи мо" матраҳ мекунад ва башариатро фаро мебаронад то аҳамияти башарӣ ва ҷаҳонии ҷашни Наврӯзро дарк кунанд:

"Фарҳанги Наврӯз дар назди башариат масъулиятҳои қиддиро барои ҳалли мушкилоти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ ва ҳуқуқӣ, беш аз ҳама чун барномаи дӯстӣ ва баҳамии мардумони ҷаҳон барои ҳалли масоили мубрам ва доғи сайёраи мо истифода шавад" (Эмомалӣ Раҳмон, Дар бораи Наврӯз, шумораи 23, маҷаллаи "Пайванд", с.13).

ДАВЛАТИ КУНУНИИ ТОҶИКИСТОН МЕРОСДОРИ ДАВЛАТИ СОМОНИЁН

Ҳавзаи тамаддуни забон ва адабиёти тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ пас аз ислом дар қаламрави Сомониён шакл мегирад. Сомониён аз табори муътабар ва аслии ориёӣ ва форсизабони Осиёи Марказӣ буданд, ки пас аз Саффорӣён ба қудрат расиданд. Сомониён бино ба асолати фарҳангӣ ва шинохти фарҳангӣ, ки аз забон ва фарҳанги хеш доштанд, ба ҳимояти забони тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ ва фарҳанги миллӣ ва бумии ориёӣ-пардохтанд. Падари шеърӣ тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ -Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ дар дарбори Сомониён ба шухрат расид. Ибни Сино файласуф ва мутакаллим дар китобхонаи Сомониён ба андеша ва мутолиа пардохт.

Дақиқи Балхӣ саройиши "Шоҳнома"-ашро ба ҳидоят ва ҳимояти шоҳи Сомонӣ оғоз кард, ки бинобар даргузашти нобаҳангоми Дақиқӣ нотамом монд. Фирдавсӣ дар идомаи кори Дақиқӣ ба сурудани "Шоҳнома"-аш пардохт.

ЧАМШЕДИ РЌЗГОРИ МО

← саҳ. 3

Рўҳия миллигарой дар рўзгори Сомониён бинобар ҳимояти фарҳангии Сомониён шакл гирифт. Шаклгирии рўҳия миллигарой ниёзманди барҷастасозии ривоятҳои миллигароёна ва фарҳангӣ буд. Сомониён аз ривоятҳои милли ҳимоят карданд, ки дар натиҷа рўҳия ҳамосасаройи чон гирифт ва ба вучуд омад. Зеро бидуни ҳимояти ривоятҳои милли ва ҳамосаи милли, забону адабиёти тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ намешуд. Сомониён барои ҳувияти милли ва ривоятҳои милли, забони тоҷикӣ-форсӣ-дариро тақвият карданд. Бинобар ин, забони миллии мо ва ривояти миллии мо (ҳамосаи миллии "Шоҳнома") дар рўзгори Сомониён ва бинобар ҳимояти Сомониён шакл гирифт. Агар давлати Сомониён рӯи кор намеомад, мо имрӯз шояд аз назари фарҳанги милли ва забони милли,

фарҳангӣ ва тамаддунии ҳеш, аҳамияту мақом ва ҷойгоҳи Сомониёнро бишносем ва Сомониёну сиёсатгузори фарҳангии онҳоро улғу фарҳангии ҳеш қарор бидиҳем.

Хушбахтона, дар чанд рўзе, ки дар Душанбе ва ҷойҳои дигари Тоҷикистон будам, дарёфтам, ки давлати Тоҷикистон ва Ҷаноби Эмомалӣ Раҳмон, Раҳбар ва Раиси Ҷумҳури Тоҷикистон аз Сомониён ва сиёсатгузори фарҳангии Сомониён дарки дурусти фарҳангӣ ва таърихӣ дорад. Шаҳри Душанбе ва дигар шаҳрҳои Тоҷикистон аз назари фарҳангӣ тавре ороста шудааст, ки мероси фарҳангии Сомониёнро инсон бо дилу чон эҳсос ва дарк мекунад. **Аз ин нигоҳ ҳавзаи тамаддуни ва фарҳангии мо бояд аз муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва аз миллати фарҳангӣ ва озодаи Тоҷикистон сипосгузор бошад.** Зеро аз назари ҳувияти фарҳангӣ ва милли, Сомониён ва мероси

рҳангӣ ва ҳунари бозсозӣ ва фазосозӣ кардааст. Албатта, бинобар ҷашни Наврӯз ва таҷаммуи мардум дар Наврӯзгоҳ натавонистам ба сурати ҷузъӣ ва дақиқ нишонаҳои фарҳангии Наврӯзгоҳро бубинам, аммо дар нигоҳи кулӣ ва гузоро, ки ба "Наврӯзгоҳ" доштам дониستم, ки ин макон аз назари фарҳангӣ нишонаҳои кулӣ ҷуғрофиёи фарҳангии мо ва ҷуғрофиёи Эрони фарҳангиро бозсозӣ кардааст. Сохтмонҳое, ки дар "Наврӯзгоҳ" сохта шудааст, низ аз назари санъату фарҳанг намодин аст ва нишо-наҳои фарҳанги ҷуғрофиёи таърихӣ моро муаррифӣ ва нишон медиҳад. Умед дорам фурсате пеш биеяд ва битавонам бештар ва бо диққат Наврӯзгоҳро бо ҷузъиёт тавсиф кунам. Зарофат ва резакориҳое, ки дар коҳҳои "Наврӯзгоҳ" ва дар кулл фазои "Наврӯзгоҳ" сохта шудааст, ниёз ба тавачҷуҳи дақиқ дорад, ки дар нигоҳи гузаро наметавон ба

ба занон аст. Дар ин ҷашн занон на танҳо иштироки густурда доранд, балки бештар кирдорҳои ва маросимҳои Наврӯзӣ тавассути занон иҷро карда мешавад. Дар ҷашни "Наврӯзгоҳ" муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон суҳанронӣ доштанд. Дар суҳанронияшон гуфтанд, ки ҷашни Наврӯз ва оини баргузори ҷашни Наврӯз ва соири ҷашнҳои миллии моро модарон ва занони Тоҷикистон ҳифз кардаанд. Ин суҳан ҳам асоси илмӣ дорад ва ҳам арзиши башарӣ. Асоси илмӣ ба ин маъно дорад, ки занон дар ҳифзи арзишҳои фарҳанги зиндагӣ дар сатҳи хонавода, ҷомеа ва башар нақши арзанда дошта ва доранд. Арзиши башарии ин суҳан дар он аст, ки Раҳбар ва Раиси Ҷумҳур ба занон эҳтиром мегузорад ва меҳода ба онҳо обрӯю эътибор бибахшад то занон дар ҷомеа бештар фаъол шаванд.

Занон дар ҷашни Наврӯз намоди Наврӯз ва баҳор буданд. Дар маҳалли ҷашн духтарони ороста ва зебо бо номи "Маликаи Наврӯз" бо сабаи гандум истода буданд. Дар воқеъ маликаи Наврӯз ва иштироки занон таҷассуми баҳе аз Наврӯз ва баҳор буд. Ин гуна таъбир аз Наврӯз ва баҳор бисёр зебо, маънодор ва инсонӣ аст. Зеро зан, зиндагӣ, табиат, Наврӯз ва баҳор хеле бо ҳам наздик ва дар иртибот ҳастанд. Ин гуна истиқбол аз Наврӯз ва рафтан ба пешвои он худ далел бар қадриносии аз занон, аз зиндагӣ, аз табиат ва аз фасли баҳор аст.

НАТИҶА (ЧАМЪБАСТ)

Тасмири натиҷагирии ҷиддӣ ё ҳосе надорам. Фақат меҳодам дар поёни ин мақола арзи иродату эҳтиромамро ба муҳтарам Раҳбар ва Раиси Ҷумҳури Тоҷикистон, Раиси Анҷумани тоҷикон ва форсиабонони ҷаҳон-"Пайванд", Ҷаноби Олӣ Эмомалӣ Раҳмон ва миллати озода ва фарҳангпарвари Тоҷикистон иброс намуда, барои Раҳбар ва миллати тоҷик орзуи саодату хушбахтӣ намоям.

Аз муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва мардуми Тоҷикистон бояд мо афғонистониҳо ва эрониҳо сипосгузор бошем, зеро ирода ва хидмати фарҳангишон қобили қадр аст. Барои ин ки инҳо тавонистаанд дар рўзгори муосир бо баргузори ҷашни Наврӯз ва дигар маросимҳои фарҳангӣ, ҳувияти фарҳангии ҷуғрофиёи фарҳангии моро эҳе ва равнақ бидиҳанд.

Умед дорам дар оянда низ барои муаррифии фарҳанги муштараканом кор кунам то битавонам дар муаррифии арзишҳои фарҳангӣ саҳми ҳешро бигузорам. **Ният доштам дар бораи оини баргузори ҷашни Наврӯз дар Тоҷикистон, дар Наврӯзгоҳи шаҳри Душанбе ва дар дигар шаҳрҳои Тоҷикистон бинависам, аммо ба далели фурсати кам натавонистам, ки иттилооти кофӣ ба даст биварам.** Бисёр меҳодам дар Тоҷикистон бештар бимонам ва хати сирилликро ёд бигирам то битавонам адабиёти муосири Тоҷикистонро ба хати форсии дарӣ баргардон намуда дар Афғонистон чоп кунам ва адабиёти муосири Афғонистонро низ барои ҳамзабонони тоҷик ба хати сириллик баргардон намоям. Умед дорам барои амалӣ шудани ин орзуям дўстони тоҷикистониям ба ман кўмак, ҳамкорӣ ва меҳробонӣ хоҳанд кард.

Дар поён меҳодам аз бузургворӣ, меҳмоннавозӣ ва меҳробонӣҳои ҷаноби Раҳбар ва Раиси Ҷумҳури Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, аз дўстони фарҳангии тоҷик ва аз мардуми фарҳангдўсти тоҷик сипосгузори намоям ва ин мақола нишоне бошад аз эҳтирому иродатам ба ҷаноби муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон, Пешвои миллати тоҷик ба дўстони фарҳангии тоҷикам ва ба мардуми ҳамзабон ва ҳамфарҳанги тоҷикистониям.

ривоятҳои ҳамосиро бо ин густурдагӣ намедоштем. Зеро ҳавзаи тамаддуни ва фарҳангии мо, ки имрӯз аз он ба унвони ҷуғрофиёи фарҳангӣ ё Эрони фарҳангӣ ёд мекунем, дар рўзгори баъд аз ислом бино ба ҳимоят ва иродаи фарҳангии Сомониён шакл гирифт ва рӯйи кор омад.

Бархеҳо "Шоҳнома"-и Фирдавсро аз ҷумлаи адабиёти ҳамосии давраи Ғазнавиён медонанд, дар ҳоле ки дуруст нест. Фирдавсӣ саройи-иши "Шоҳнома"-ро пас аз даргузашти Дақиқӣ дар рўзгори Сомониён оғоз кард, ки таҳия ва сароишаш то рўзгори Ғазнавиён идома ёфт. Бинобар ин "Шоҳнома"-и Фирдавсӣ низ шомили адабиёти рўзгори Сомониён аст. Ин Сомониён буданд, ки аз ривоятҳои милли ва ҳамосаҳои милли ҳимоят карданд ва бо ҳимояти Сомониён рўҳия ҳамосасаройи дар адабиёти тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ ривочу равнақ гирифт. Ғазнавиён, ки аз ҷумлаи ғуломон ва сарбозони Сомониён буданд, дар заминаи фарҳангӣ ва адабӣ аз Сомониён таъсир пазируфта буданд. Аммо Султон Маҳмуд бо ба қудрат расидан сиёсатгузори фарҳангиашро тағйир дод ва ба ҷойи ин ки монанди Сомониён аз ривоятҳои милли ва ҳамосӣ ҳимоят кунад, аз ривоятҳои мазҳабӣ ҳимоят кард. Зеро Султон Маҳмуд Ғазнави турк буд ва алоқамандие ба ривоятҳои милли ва ҳамосии форсиабонон ва ориёӣҳо надошт. Бинобар ин, барои қонунӣ нишон додани салтанаташ аз ривоятҳои мазҳабии ифротгароёна истифода кард. Дар рўзгори Ғазнавиён рўҳияи ривоятҳои милли ва ҳамосӣ коҳиш ёфт. Зеро Ғазнавиён аз ривоятҳои милли ва ҳамосӣ ҳимоят накарданд, ки шоҳиди ин ҳимоят накарданашон "қадриношиносӣ" аз Фирдавсӣ ва "Шоҳнома"-и ӯст.

Сомониён ва рўзгори Сомониён барои ҳавзаи тамаддуни ва фарҳангии мо аҳамияти мабно ва хостгоҳро дорад. Бинобар ин лозим аст то дар чигунагии шаклгирии ҳавзаи

фарҳангии Сомониён танҳо ба кишвари Тоҷикистон тааллуқ намегирад, балки мутааллиқ ба кулли ҷуғрофиёи фарҳангӣ ва ҳавзаи тамаддуни мо аст. **Ин ки мо афғонистониҳо ва эрониҳо натавонистаем мероси фарҳангии рўзгори Сомониёнро ончунон, ки боиста ва шоистааст муаррифӣ кунам, хушбахтона Ҷаноби Эмомалӣ Раҳмон ва миллати Тоҷикистон ба хубӣ тавонистааст, ки мероси фарҳангии Сомониён ва рўзгори Сомониёнро ҳифз кунад, муаррифӣ намояд ва ба ҷаҳониён бишносонад.** Бинобар ин, давлати Тоҷикистон танҳо меросдори воқеии Сомониён дар ҳавзаи тамаддуни ва фарҳангии мо дар минтақа аст.

"НАВРЌЗГОҶ" ВА БОЗТОБИ НАМОДИНИ ҶУҶРОФИЯИ ЭРОНИ ФАРҶАНГӢ

Бо васфе, ки шаҳри Душанбе ва шаҳрҳои дигари Тоҷикистон ба далели доштани ҳайкалҳо ва тандисҳои шоҳони Сомониён, бузургони шеърӯ адаб ва донишмандони таърихи адабиёти тоҷикӣ-форсӣ-дарӣ ва адабиёти муосири тоҷик, на танҳо намоди фарҳангии Тоҷикистони муосир, балки намоди фарҳанги таърихӣ ҳавзаи фарҳангӣ ва тамаддуни ҷуғрофиёи фарҳанги забон ва адабиёти тоҷикӣ-форсӣ-дариро кардааст ва фазосозии фарҳангӣ низ кардааст. Аммо "Наврӯзгоҳ", ки як порк ва маҳалли хоса барои баргузори Ҷашни Наврӯз сохта шудааст, аз назари фарҳанги асотирӣ ва таърихӣ ҳавзаи тамаддуни мо (Эрони фарҳангӣ) хеле муҳим ва бо аҳамият аст ва бисёр бо диққати фарҳангӣ ва ҳунари сохта шудааст. "Наврӯзгоҳ" фақат як порк не, балки як фазои намодин аст, ки ба сурати намодин ривояти ҳавзаи тамаддуни моро аз даврони асотир то даврони таърихӣ дар пеш аз ислом ва баъд аз ислом аз назари фа-

зарофат ва резакориҳои ҳунари ва намодини он пай бурд. Ин ки ман меғўям "Наврӯзгоҳ" аз назари фарҳангӣ бозтоб ва бозсозии ҷуғрофиёи ҳавзаи фарҳангӣ ва ҷуғрофиёи Эрони фарҳангӣ аст, ба ин далел аст, ки дар "Наврӯзгоҳ" мо мебинем тахти Чамшед низ бозсозӣ шудааст. Ҷангоме ки инсон дар "Наврӯзгоҳ" қадам мезанад, кулли устура ва таърихи фарҳангӣ ва ривояти ҷуғрофиёи фарҳангии ҳешро эҳсос мекунад ва ба инсон тасаввури шукӯху шодмонӣ даст медиҳад.

Ҷашни Наврӯз дар "Наврӯзгоҳ" бисёр намодин баргузор мешавад. Ман ҳаргиз чунин баргузори ҷашни Наврӯзро надида будам, на дар Эрон ва на дар Афғонистон. Ҷашни Наврӯз дар "Наврӯзгоҳ" чунон баргузор мешавад, ки бинанда ривояти баргузори ҷашни Наврӯзро дар тўли таърих эҳсос мекунад. Ривояте, ки Хайём дар "Наврӯзнама" ва Байҳақӣ дар осораш аз баргузори ҷашни Наврӯз ироа кардаанд. Барафрўхтани оташ, сабаи гандум, суманак, зебоии рангҳо, иштироки мардум, иҷрои кирдорҳои намодин, иштироки Раҳбар ва Раиси Ҷумҳури Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва ғайра, ҳама аз назари фарҳангӣ маънои таърихӣ ва фарҳангӣ доранд, ки ба фарҳанг ва оини баргузори Ҷашни Наврӯз аз назари асотирӣ ва таърихӣ иртибот мегирад.

ЗАНОН НАМОДИ НАВРЌЗ ВА БАҶОР ДАР ҶАШНИ НАВРЌЗИ ТОҶИКИСТОН

Ончи ба шукӯҳи ҷашни Наврӯз дар Тоҷикистон аз назари арзишҳои инсонӣ ва башарӣ бештар аҳамияту шукӯх мебахшад, нигоҳи инсонӣ ва башарии Раҳбар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон

Якӯби ЯШО,
узви Анҷумани тоҷикон ва форсиабонони ҷаҳон-"Пайванд", устоди донишқадаи забон ва адабиёти донишгоҳи "Ал-Беруний"-и Ҷумҳурии Исломи Афғонистон

РОҶПАЙМОИИ АВТОМОБИЛӢ ДАР МАСИРИ ДУШАНБЕ-ХОРУҒ

Бо ибтикори Ташкилоти чамбиятии ҷавонон "Созандагони Ватан" роҳпаймоии навбатии автомобиллии ҷавонон ин навбат тахти унвони "Шоҳроҳи Ваҳдат" дар ҳамкорӣ бо дигар ниҳодҳои чамбиятӣ ва дастгирии ширкатҳои миллӣ дар масири Душанбе-Хоруғ бо иштироки қариб 100 нафар ҷавон аз манотиқи гуногуни кишвар сурат гирифт.

САНАИ 30 июн қорвони мошинҳои ҷавонони иштирокчи ба роҳ ба ромада, сараввал вориди Донишгоҳи давлатии шаҳри Кӯлоб шуда, намоишгоҳи китобҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ва дастовардҳои илмии омӯзгорону донишҷӯёни ин донишгоҳ, осорхона, китобхона ва синфхонаҳои барҳавои онро тамошо карданд.

Ниҳаи дуҷуми ҳамаи рӯз иштирокчиёни роҳпаймоиро ҷавонон-аъзои фаъоли ТҶҶ "Созандагони Ватан" дар ноҳияи Дарвоз бо шеърӣ суруд пешвоз гирифта, яқҷоя дар мавзеи истироҳати "Чорчаман"-и ноҳия сайри умумӣ доир намуданд.

Ҷавонон ба "Маркази бонувон"-и ин ноҳия рафта, бо фаъолияти он аз наздик шинос шуданд. Шомӣ ҳамаи рӯз дар маркази ноҳияи Дарвоз ба ифтихори таҷлил аз ҷашни Рӯзи Ваҳдати миллӣ чорабиниҳои идонаи фарҳангӣ орошта гардид, ки ҷавонон бо рӯҳияи баланди ифтихор аз

Ваҳдати миллӣ ва сулҳу суботи кишвар бо ҳам хурсандӣ карданд. Рӯзи 1 июл ҷавонони иштирокчи ба сӯи навоҳии дигари вилоят ҳаракат намуда, мавзеи таърихии шаҳри қадимаи Каронро дида, аз табиати зебои ноҳияи Ванҷ баҳравар гардиданд.

мошингузари асосӣ баръало намоён аст, дар пояи баландии зиёда аз 15 метр Парчами давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистонро афрохтанд, ки ин манзара барои меҳмонони хориҷӣ таассуроти нек бахшид. Бегоҳи он рӯз ҷавонон ба мавзеи истироҳатию табобатии Гармчашма расида, аз зебоиҳои

табиату оби шифобахши ин гӯшаи диёр баҳравар гардиданд. Санаи 2 июл ҷавонон ба шаҳри Хоруғ омаданд. Дар даромадгоҳи шаҳр ҳайати иштирокчиёро ҷавонони ин шаҳр ба таври самимӣ бо гулу гулдаста, дар фазои суруду мусиқӣ бо нону намак пешвоз гирифтанд. Дар боғи марказии шаҳри Хоруғ ҷавонони иштирокчи роҳпаймоии "Шоҳроҳи Ваҳдат" дар яқҷоягӣ бо ҷавонони фаъоли шаҳр дар пояи муҷассамаи Қаҳрамони Тоҷикистон Шириншоҳ Шоҳтемур, ҳамчун рамзи эҳтиром гулчанбар гузоштанд.

Сайругашти идонаи ҷавонон ва барномаи фарҳангӣ тахти унвони "Шоҳроҳи Ваҳдат" дар шаҳри Хоруғ барои ҳам иштирокчиён ва ҳам мардуми Бадахшон хотирмон буд.

Ҷавонон тибқи барномаи қаблан тарҳрезгардида, шомӣ ҳамаи рӯз дар деҳаи Калоти ҷамоати Муминшо Абдулвосиеви ноҳияи Рӯшон макони будоши шабонаро ихтиёр намуданд.

Ҷавонони деҳа ҳамсолони худро бисёр самимӣ истиқбол гирифта, дар хонаҳои худ ҷой доданд. Иштирокчиёни роҳпаймоӣ низ ҷавобан ба ин амали неки сокинон ба қорҳои хоҷагидорӣ онҳо ёри расониданд.

Шомӣ ҳамаи рӯз барномаи фарҳангӣ доир карда шуд, ки хушӣ хурсандӣ ва рақсу бозӣ рамзи тантанаи ваҳдат, яқдиди рафоқат миёни ҷавонони Тоҷикистон буд.

Санаи 3 июн ҷавонон бо таассуроти нек ва шукргузори аз сиёсати хирадмандонаи Пешвои миллат ба самти шаҳри Душанбе роҳ гирифтанд.

А.ҶУРА

ВУСЪАТИ ҚОРҶОИ ТАБЛИҒОТӢ

Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар ноҳияи Фирдавсӣ аз рӯи нақшаи қорӣ бо мақсади амалӣ намудани қарорҳои Анҷумани XII ҲХДТ ва Барномаи пешазинтихоботии ҳизб барои солҳои 2015 - 2020, қарорҳои Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар шаҳри Душанбе, густариши равандҳои демократӣ дар ҷомеа, вусъат бахшидан ба таблиғу ташвиқи ғояи миллӣ ва ҳифзи дастовардҳои давлатии соҳибхитиёри Тоҷикистон фаъолиятро ба роҳ мондааст.

Дар ин давра барои гузаронидани суҳбату вохӯриҳо дар ташкилотҳои ибтидоии ҳизбӣ, маҳаллаҳо, шаҳрақҳо, мактабҳои таҳсилоти умумӣ, донишгоҳу донишқадаҳо, коллеҷҳо ва бо шахсонӣ обрӯманди шаҳру ҷумҳурӣ, вакилони мардумӣ, шоирон, Конференсияҳои назариявӣ ва илмӣ - амалӣ бахшида ба ҷашнвораи 19 - солагии Ваҳдати миллӣ ва 25 - солагии Истиқлолияти давлатии ҶТ, ки аз дастури супоришҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти ҶТ мӯҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бармеоянд, ташкил ва гузаронида шуданд.

Бо мақсади баррасӣ ва таблиғи матни Паёми Президенти ҶТ ба Маҷлиси Олии ҶТ нақша-чорабиниҳои Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар ноҳия доир ба омӯзиши васеъи он қабул гардид ва иҷрои он амалӣ шуд.

Бояд зикр намуд, ки Кумитаи иҷроияи ҲХДТ ва шуъбаи таблиғот аз моҳи феврари соли қорӣ сар карда бо ҳизбиён ва сокинони ноҳия оид ба фаҳмондадихии моҳият ва зарурати ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Конституцияи ҶТ фаъолият намуд.

Дар асоси дастури супоришҳои Дастгоҳи КИМ ҲХДТ ба ифтихори 23-юмин солгарди таъсиси Қувваҳои мусаллаҳ дар ташкилотҳои ибтидоии ҳизбии ноҳия Аксия "Ҳеҷ кас фаромӯш намешавад", доир гашт. Дар доираи ин қорандони Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар арафаи ҷашни Артиши миллӣ ба аёдати иштирокчиёни ҶБВ рафта, аз ҳоли аҳволи онҳо бохабар шуданд.

Бо мақсади иҷрои супоришу дастури Дастгоҳи КИМ ҲХДТ 5 майи соли қорӣ дар арафаи 71-умин солгарди таҷлили Рӯзи Ғалаба дар ҶБВ Кумитаи иҷроияи ҲХДТ як қатор чорабиниҳоро ба сомон расонид.

Бояд зикр кард, ки 22 май дар саросари мамлакат маъракаи муҳими сиёсӣ - раёйпурсии умумихалқӣ доир гардид. Ҳизбиён ва сокинони ноҳияи Фирдавсӣ дар ин маъракаи муҳими сиёсӣ фаълони иштирок намуданд.

Инчунин чорабиниҳо баҳри сазовор таҷлил намудани ҷашни 19-умин солгарди Ваҳдати миллӣ дар аксари ташкилотҳои ибтидоии ҳизбии ноҳияи Фирдавсӣ як қатор чорабиниҳо доир гардиданд, ки нишон аз сулҳу оромӣ, ваҳдату яқпорчагӣ, расидан ба ҳадафҳои стратегии Ҳукумати ҶТ ва амалӣ намудани шиори Ҳизби Халқии Демократии Тоҷикистон "Барои ваҳдати миллӣ, сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ, созандагиву ободӣ, рушди устувори иқтисодӣ ва зиндагии шоистаи мардум" мебошад.

Кумитаи иҷроияи ҲХДТ ва ташкилотҳои ибтидоии он омода аст, ки дар оянда низ қорҳои таблиғотӣ дохилиҳизбиро баҳри сазовор истиқбол гирифтани маъракаи бузурги сиёсӣ ва давлатӣ бахусус 25-солагии Истиқлолияти давлатии ҶТ пурзур намояд.

М.ҒАФФОРОВ,

мудири шуъбаи таблиғот ва иттилооти КИ ҲХДТ дар ноҳияи Фирдавсӣ

Ваҳдат: МАКТАББАЧАҒОН БА ИСТИРОҲАТ ФАРО ГИРИФТА МЕШАВАНД

Бо ташаббуси ташкилоти ибтидоии ҳизбии литсеи Темур Собиров дар шаҳри Ваҳдат барои солимгардонии кӯдакону наврасон барои 60 нафар мактаббачагон истироҳатгоҳ ташкил карда шуд.

Тавре Амиршоҳ Якубов, муовини раиси Кумитаи иҷроияи ҲХДТ дар шаҳри Ваҳдат иттилоъ дод, дар истироҳатгоҳ шароити истироҳату фароғат таъмин буда, ба мактаббачагон се вақт хӯроки гарм дода мешавад ва муҳим аз ҳама бо онҳо бозиҳои гуногуни шавқовар аз қабилӣ "Офарин", "Канӣ духтарон", "Канӣ писарон" ва шавқову шоҳмот гузаронида шуд, ки ба мактаббачагон писанд омад.

Роҳбарияти ташкилоти ибтидоии ҳизбии литсеи Темур Собиров бинобар натиҷаи хуб додани ташаббус тасмим гирифтаанд, ки дар соли оянда чунин истироҳатгоҳоро барои зиёда аз 100 нафар кӯдакон ташкил намоянд. Ёдовар мешавем, ки ҳамасола пас аз анҷоми соли хониш барои солимгардонии мактаббачагон дар асоси фармони вазири маориф ва илми кишвар дар тамоми манотиқи ҷумҳурӣ истироҳатгоҳҳои гуногун ташкил карда мешавад.

И.ТОҲИР

Рушди тандурустӣ ба омилҳои зиёд вобаста аст. Маблағгузориҳои кофӣ, тайёр намудани мутахассисони баландсифатӣ, шабакаи муассисаҳои таълимӣ-профилактикии замонавӣ ва бо таҷҳизоти муосири технологияи пешрафтаи ташхискунонӣ (диагностикӣ) ва таълимӣ муҷаҳҳазшуда дар шумори омилҳои асосӣ қарор доранд.

Ғиёсуддин МИРОЧОВ,
академики АИ ва АИТ
Ҷумҳурии Тоҷикистон

ПЕШВОИ МИЛЛАТ ВА РУШДИ СОҶАИ ТАНДУРУСТӢ

ТАНДУРУСТИИ миллат бо нишондодҳои муҳимтарини зерин - дарозумрии аҳоли, маъюбӣ ва вафот муайян карда мешавад. Ин нишондиҳандаҳо дар 10 соли охир хеле беҳбуд ёфтаанд. Агар дар соли 2005 дарозумрии (ҳисоби миёнаи умри) мардон 68,1 ва занон 70,6 солро ташкил меод, пас дар соли 2015 мутаносибан 72,8 ва 74,2 солро дар бар гирифт. То соли 2030 ҳисоби миёнаи дарозумрии дар Тоҷикистон 80 солро ташкил хоҳад дод. Дараҷаи умумии бемориҳои барои 100 ҳазор нафар аҳоли аз 36,5% то 31,8% коҳиш ёфта, нишондиҳандаи вафот ба сари ҳар 1000 нафар аз 4,5% то 3,3% поён рафт. Барои мисол дарозумрии миёнаи аҳолии Россия 70-72 солро ташкил медиҳад. Ин нишондиҳандаҳо далели онанд, ки ҳолати саломати аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон тамоили муайяни беҳбудӣ ёфта, аз лиҳози бисёр нишондиҳандаҳо дар миёни кишварҳои ИДМ бартарӣ дорад. Агар дараҷаи тайёр намудани мутахассисони тайи солҳои охир мавриди баррасӣ қарор дода шавад, бо боварӣ метавон гуфт, ки мо дар ин бахш ба дастовардҳои бузург ноил гаштаем. Худи ҳамин сол Донишгоҳи давлатии тиббии Хатлон дар шаҳри Данғара таъсис ёфт, ки барои пурра таъмин намудани соҳа бо мутахассисони баландсифатӣ кӯмаки калон хоҳад кард. Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар миёни кишварҳои Осиёи Марказӣ нахустин шуда бо ташаббуси Пешвои миллат, Президенти мамлакат Эмомалӣ Раҳмон Академияи илмҳои тиб таъсис ёфт, ки дар соҳаи 15 пажӯҳишҳои илмӣ-таҷқиқотӣ мавҷуд буда, дар онҳо 5 нафар академик ва 8 нафар узви вобаста фаъолият доранд. Дар соҳаи тандурустӣ ҳоло 169 нафар доктори илм, профессорон ва 595 номзади илм кор мекунанд.

Қобили зикр аст, ки тамоми мутахассисони илмӣ бо пуштибонии Комиссияи олии аттестатсионии (ВАК) Федератсияи Россия соҳибунвон гардидаанд. Мутахассисон-духтуроне, ки дар Донишгоҳи тиббии мо тайёр карда шудаанд, аз лиҳози дараҷаи донишу таҷриба дар ҳама сурат аз мутахассисони дигар кишварҳо камӣ надоранд. Ба ин гуфта он чиз шоҳид аст, ки бисёр духтуронамон имрӯз дар кишварҳои хориҷӣ (Яман, Сурия, Амораи Муттаҳиди Араб, Россия Украина, Беларус ва ғайра) қору фаъолият доранд. Бо ифтихор зикр менамоем, ки нисфи ҳайати профессорону омӯзгорони Донишдаи тиббии Уляновски Россия хатмкардаҳои Донишгоҳи тиббии мо ба шумор мераванд. Олимони соҳаи тибби моро ба конгрессҳои умумиҷаҳонӣ на танҳо ба сифати баромадкунандагон, балки ба ҳайси раисони ин ҷамоишҳо даъват менамоем. Ба ин гуфта мисоли беҳтарин таҷқиқоти ҳамҷояи микроҷарроҳон, гастроэнтерологҳо, кардиологҳо, кардиоҷарроҳони мо бо мутахассисони Россия, Германия, Англия, Япония, Эрон ва ғайра ба шумор меравад. Дар солҳои охир бо ташаббуси Пешвои миллат, Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон тамоми муассисаҳои калони таълимӣ-таълимӣ шаҳри Душанбе, марказҳои вилоятҳо ва баъзе ноҳияҳо бо компютерҳо ва томографҳои магниторезонансии замонавӣ амалан таъмин карда шудаанд. Дар ҳоли ҳозир дар баъзе муассисаҳои илмӣ кишварамон диагностикаи геннавии (таъхис геннаӣ) бисёр бемориҳои сироятӣ, аз ҷумла гепатитҳои вирусӣ амалӣ карда мешавад. Бо пешниҳоди Пешвои миллат, Президенти кишварамон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар шаҳри Душанбе ва минтақаҳои кишвар барои муоинаи ҷавонон - ҳамсарони оянда марказҳои гене-

тиқ таъсис ёфтаанд. Марказҳои ҷарроҳии дилу рағҳои хунгард ва кардиологӣ бо таҷҳизоти муосири ангиографӣ ҷиҳати ташхис ва таълимӣ бемориҳои вазнин муҷаҳҳаз гардонид шудаанд, ки арзиши ҳар яке бештар аз 1 миллион доллари амрикоиро ташкил медиҳад. Ба шарофати ин амал ҷарроҳҳои мураккаби дил бо таҷҳизоти аз лиҳози технологӣ баландимқонавӣ гардид. Марказҳои таълимӣ чашм бо таҷҳизоти замонавӣ лазерӣ ва ултрасадоӣ, ҷиҳати таълимӣ ретинопатияи диабетӣ ва глаукома муҷаҳҳаз гардонид шудаанд. Тибқи маълумоти омор ҳар сол дар ҷаҳон аз игмои (кома) ҷигар ва хунравии сурхрӯда дар ҳолати сироз аз 86,5 то 90% беморон вафот мекунанд. Дар айни замон дар Пажӯҳишгоҳи гастроэнтерологии Вазорати тандурустӣ ва ҷиҳати иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон усулҳои беназири таълимӣ ин бемориҳо коркард ва бо шаҳодатномаи патентӣ тасдиқ кунанда шудааст. Барои мисол соли 2015 аз 50 беморе, ки ба клиника бо игмо ва хунравии ҷигар муроҷиат карданд, 46 нафарашон таълимӣ ёфтанд. Сохтмони бинои нави Пажӯҳишгоҳи гастронтерологӣ бо таъкиди шахсии Сарвари давлат анҷом пазируфт. Солҳои охир дар вилоятҳои Мухтори Кӯҳистони Бадахшон, Сугдӣ Хатлон марказҳои кардиологӣ ва онкологӣ мавриди истифодаи гирифта, бо таҷҳизоти замонавӣ таъмин карда шудаанд. Ба қарибӣ дар шаҳри Душанбе касалхонаи муосиртарини дорони 650 кат ба истифода дода шуд, ки дорони таҷҳизоти технологияи муосир мебошад. Дар айни замон тибби хусусӣ бо суръати баланд рушд меёбад. Бисёр муассисаҳои хусусӣ дорони томографияҳои компютерӣ замонавӣ буда, амалиётҳои эндоҷарроҳӣ

мегузаронанд. Аксари бемориҳои ҷиддӣ дар кишвар ташхис карда шуда, бомуваффақият таълимӣ меёбанд. Амалан, шумораи бисёр камии беморон барои ташхис ва таълимӣ ба хориҷа мераванд. Афсус, ки баъзе духтурони тоҷик, ки дар хориҷи кишвар кор мекунанд, бинобар беҳабар будани аз рушди кунуни соҳаи тиб дар Тоҷикистон нисбати ин бахш дар ҷумҳуриамон назари ғайривоқеӣ доранд. Онҳо хабар надоранд, ки чандин сол боз дар мамлақати мо ҷарроҳҳои душвортарини травматологӣ ва ортопедӣ, ба шумули шиндонани банду бугумҳо, аз ҷумла банду бугуми кос амалӣ карда мешавад. Чунин ҷарроҳиҳо бе мавҷуд будани технологияи навтарин ва мутахассисони варзидаи тиб амалӣ кардан имкон надорад. Зимнан бояд ёдовар шуд, ки бисёр духтурони тоҷик, ки дар клиникаҳои номдори Русия кор мекунанд, хатмкардаҳои замони соҳибистиклолии Донишгоҳи тиббии мо мебошанд. Чанде пеш Президенти собиқи Академияи илмҳои тиббии Россия, ҳоло директори Маркази илмӣ онкологӣ академики М. Давидов ба хадмамоти онкологӣ кишварамон баҳои баланд дода буд. Дар хотир бояд дошт, ки дар Тоҷикистон нахустин шуда дар миёни кишварҳои Осиёи Марказӣ ба шиндонани гурдаву ҷигар муваффақ шуда, Маркази илмӣ илмӣ оид ба шиндонани узвҳои бофтаҳои инсон таъсис ёфтааст. То кунун бештар аз 224 (212 пайванди гурда ва 12 пайванди ҷигар) ҷарроҳӣ гузаронида шуда, дар айни замон амалӣ намудани ҷарроҳиҳои душвор - шиндонани мағзи устухон ба нақша гирифта шудааст. Беморҳои ҷиҳати шиндонани гурда ба назди мо аз Қирғизистон ва Афғонистон муроҷиат мекунанд. Нахустин маротиба дар Осиёи

Марказӣ дар кишвари мо таълимӣ хуҷайраҳои бунёди беморони вазнини бемориҳои дилу ҷигар амалӣ карда шуд. Дар назди Донишгоҳи давлатии тиббии Тоҷикистон ба номи Абӯалӣ ибни Сино озмоишгоҳи махсуси масъалаҳои таълимӣ хуҷайраҳои бунёди таъсис ёфтааст. Дар айни замон бо ташаббуси Вазорати тандурустии кишвар аз тариқи Хазиначи кулл (Глобалӣ) озмоишгоҳи вирусологӣ ба фаъолият пардохт, ки назараш дар ягон кишвари пасошурӯӣ дида намешавад. Ба шарофати гуфтушуниди муваффақона бо истеҳсолкунандагони ҷаҳонии адвияи нанотехнологӣ чандин сол аст, ки Вазорати тандурустӣ адвияи таълимӣ гаронбаҳо, ки миллионҳо доллари амрикоӣ арзиш доранд, барои таълимӣ бемориҳои гепатити В ва С ба тариқи ёрии башардӯстона дастрас менамоем. Бо ташаббуси Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат Президенти мамлакат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қорҳои илмӣ-таҷқиқотӣ оид ба истифодаи растаниҳои шифобахши Тоҷикистон ва таълимӣ намудани доруҳои дар асоси онҳо барои тибби муосир эҳё гардид. Беморхонаи ҷумҳуриявии бемориҳои сил навсозӣ гардид, бо таҷҳизоти замонавӣ ҷиҳозонида шуд. Ба шарофати фаъолияти баланди бахши беморхонаҳо паҳншавии бемориҳои сил дар кишвар ба таври назаррас кам гардидааст. Дар айни замон бештар аз 20 барнома ва ояндабинҳои, ки бо қарорҳои ҳукумати кишвар доир ба бахшҳои гуногуни тиб тасдиқ гардидаанд, мавриди баҳрабардорӣ қарор доранд. Ҳамчунин дар ҳоли ҳозир бозсозии тандурустии Тоҷикистон фаъолон амалӣ карда мешавад, ки хоҳиати он ба ҷиҳати гардонидани ёрии аввалияи тиббӣ-санитарӣ ниғаронида шудааст, яъне ба бахшҳои аввалияи тандурустӣ диққати махсус дода хоҳад шуд. Барои хадмамоти мазкур духтурони махсус - духтурони дорони таҷрибаи умумӣ ё духтурони оилавӣ лозим ҳастанд. Ба ин муносибат бо ташаббуси Вазорати тандурустӣ чандин сол боз "Қорвони саломатӣ" амалӣ мекунанд, ки дар ҳаёти он сармутахассисони ғайришартии вазорат, академикҳо, профессорон ва мутахассисони пешбари тамоми бахшҳои тандурустӣ шомил мебошанд. "Қорвони саломатӣ" ба ҳамаи минтақаҳои ҷумҳурий сафар карда, қабул ва таълимӣ беморон, семинарҳои махсуси илмӣ-амалиро барои духтурони оилавӣ роҳандозӣ намуд. Бо мақсади тақвият бахшидани бахши аввалияи тандурустӣ солҳои охир дар бисёр ноҳияҳои дурдаст - Рашт, Лахш, Нуробод ва ғайра касалхонаҳои замонавӣ сохтанду даву мавриди истифода қарор гирифтаанд, ки бо дастгоҳҳои эндоскопӣ ва ултрасадоӣ муҷаҳҳаз мебошанд. Тандурустӣ дар кишвари мо ҳоло низ дорони бисёр масъалаҳои ҳалнашуда мебошад. Дар солҳои истиқлолият маблағгузори қариб сад маротиба зиёд шуда бошад ҳам, ҳоло низ барои ин соҳа кифоат намекунанд ва тавре маълум аст, ҳамаи давлати дунё тамоми масрафҳои тандурустӣ пурра ба ҳамаи гирифта наметавонад. Агар аҳолии кишвар тарзи солими ҳаётро наомӯзад, ҳамаи гуна саъю талоши тандурустӣ ба муваффақият ноил нахоҳанд шуд. Танҳо бо муносибати солим ба масъалаҳои тандурустӣ ва саъю талоши яқоя мо метавонем комёб гардем.

ВАХДАТ

ВА ХОТИРАИ ТАЪРИХӢ

(Аввалин дар шумораи гузашта)

Чуноне ки аз расонаҳо иттилоъ дорем, имрӯзо дар саросари сайёра адами ризоияти умумӣ дар муқобили раванди модернизм ва глобализм ба вучуд омадааст. Ин ҷангу муноқишот ва куштору муҳолифатҳо, инчунин тазоҳуроти гирдиҳамоиҳои оммавино набояд танҳо ҳамчун норизогии мардум бар зидди ин ё он падидаҳои ифротгаро қаламдод кард, зеро ин зуҳурот дар маҷмӯъ як ҷунбиши сайёраи ва байналмилалӣ мебошанд, ки ҷанбаҳои идеологии модернизм ва глобализмро маҳкум намуда, онҳоро хатари ҷиддие дар баробари истиқлолияти фарҳангӣ, хусусияти конфессоналӣ, миллӣ, таърихӣ, ҷуғрофӣ ва иҷтимоии кишварҳо ва қабл аз ҳама давлатҳои рӯ ба инкишоф нишон додаанд. Ин вазъият мутаассифона, боиси низоъҳои нав хоҳад гашт, зеро дар се даҳсолаи ахир дар муносибати байни кишварҳо масъалаи "бархӯрди тамаддуно" масъалаи бунёдӣ шудааст. Ассоси пояи идеологӣ ва сиёсӣ он ҳазорҳо сиёсатмадорони олимони ва муҳаққиқонро дар хусуси ояндаи башарият ба таъшиш овардааст.

Ҳатто бисёре аз муҳаққиқон, ба хусус олимони амрикоӣ Ҷантингтон солҳост, ки доир ба ногузирии бархӯрди тамаддуно мардуми ҷаҳонро гӯшрас мекунад. Умуман ҷои шаққи тардиде нест, ки имрӯз ҷаҳон беш аз ҳарвақта ба хатари ҷиддиде рӯ ба рӯ гаштааст ва ҷуноне ки зикр намудам, он зарурат ба модели нави инкишоф дорад. Шояд мо, тоҷикон ин хатарро нисбат ба дигарон бехтару хубтар дарк намоем, зеро ҳамон дасти низоъталабон ва натиҷаи сиёсати бархӯрди тамаддуно буд, ки дар аввали солҳои 90-уми қарни гузашта бар сари миллати тоҷик ҷанги шаҳрвандӣ таҳмил гардид ва он дар доираи нақшаҳои глобализм ҳамчун давоми мантиқии низои Афғонистони ранҷида бояд аз тариқи кишвари мо аз як тараф ба Чину Ҷинду Покистон ва аз тарафи дигар ба кишварҳои Осиёи Марказӣ, Қарғоз ва Россия доман меафканд ва сироят мекард.

Дар робита ба ин саволи мантиқе ба вучуд меояд, ки оё инсоният дар марҳилаи кунунии тақомули худ метавонад ба ивази мафҳумҳои "замони муосир" ва "ҷаҳоншавӣ" маъноҳои дурусттару мувофиқтар пайдо намояд? Оё имконият дорад, ки ба ин мафҳумҳо шакли мундариҷаи конструктивӣ баҳшида, онҳоро бо андешаҳои инсонӣ ва ахлоқӣ пайванд созад? Оё қобилияти таҳияи арзишҳои муосирро дорад, ки ба моҳият, қадру қиммат ва ҷавҳари зиндагӣ дар рӯи замин нигаронида шуда бошад ва дар ҷорҷӯбаи онҳо башарият тавонад дар оянда стратегияи пешрафт ва зинда мондани хешро таъмин созад? Болотар аз ин арзишҳои зикршуда метавонанд инсониятро аз роҳгумӣ наҷот баҳшида, ба вай кӯмак намоанд, то маънавияти худро нисбат ба табиат, ҷомеа ва арзишҳои волои инсонӣ таҷдиди назар кунад ва идеалҳои нави фаъолияти инсониро таҳияву тарҳрезӣ намоанд?!

Ба хотири таҳияи чунин модели нави муносибатҳои инсонӣ аз ҷониби муҳаққиқон ва сиёсатмадорони кишварҳо, ки масъалаи ҳастӣ ё нестии онҳо меравад, қорҳои на-

заррас дар таъриқи демократия, таҳаммулпазирӣ, дӯстӣ, рафоқат ва ҳамдигарфаҳмии ҷомеаҳо, ки ба фарҳангу тамаддуноҳои мухталиф тааллуқ доранд, анҷом пазируфта истодаанд. Зеро ақли пурсишгари онҳо ба хубӣ дарк намудааст, ки дар чунин зербинои заъиф, ки дар натиҷаи раванди глобализм ва сиёсатҳои ғарозолудӣ кишварҳои қудратталаб ба вучуд омадааст, наметавон ҷомеаи ҷаҳониро аз бӯҳрони бунёдӣ, ки бӯҳрони иқтисодӣ танҳо як бахши он аст, раҳо баҳшид ва миллионҳо инсонҳоро аз марг наҷот дод.

Пешвои миллат, Президенти Тоҷикистон Эмомалӣ Раҳмон борҳо аз минбарҳои баланди байналмилалӣ доир ба ин масъала ба аҳли башар гӯшрас намуда, таъкид сохтаанд, ки бо ҳам муқобил гузоштани ҷаҳонбинҳои гуногун ва аз тариқи зӯрварӣ ҳал намудани низоъҳо на танҳо ба касоду шикасти иқтисод, балки фасоди давлатҳо ва дар маҷмӯъ инсоният хоҳад бурд. Мисоли равшани он ҷанги беохирӣ Фаластину Исроил ва ҷанги хонумонсӯзи Ироқу Сурия аст, ки то имрӯз, мутаассифона, башарият роҳи ҳалли онҳоро наёфтааст ва агар ба ҳамин минвол ва дар ҷорҷӯбаи арзишҳои модели муоси-

ри байналмилалӣ пеш равад, шояд даҳсолаҳои дигар низ роҳи ҳалли ин муаммо наёбанд.

Таърихи башарият ва баҳусус, таърихи садсолаҳои охири миллати тоҷик низ давраҳои тӯлонӣ ва печ дар печи худро пушти сар кардааст ва гувоҳи гуфтаҳои боло ҷанги таҳмили солҳои 90-уми садаи ХХ мебошад. Миллати тоҷик ҳамчун миллати фарҳангӣ ва дорои анъанаи адаби зӯрвариву низоъ, ки ҷавҳари он дар ҷаҳорҷӯби усули миллии тоҷикӣ "маранҷу маранҷон", таҳаммулпазирӣ ва мурувату мадору аз баракати аҷдодони ҷафпарҳези мо нуҳуфтааст, тавонист пеши роҳи низоъи бузурги минтақавӣ ва байналмилалиро гирад ва дар мисоли худ нишон дод, ки тарзу усули дигари субот ва пешравии ҷомеа низ вучуд дорад. Ҷанӯз ҷароҳати он захм сиҳат нагаштааст ва шояд ин ҷароҳат ҳамеша боиси нороҳати мо бошад, чунки тоҷик дар тӯли таърихи мавҷудияти хеш бар сари ҳеҷ қавму миллате ва болотар аз он, бар сари халқи худ тег нақшида буд.

ВАХДАТ - ИДЕЯИ СОЗАНДА

Муқаддас донишманди марзу бум ва бо сомони нигоҳ доштани давлат,

ки бунёди ҳикмати фарҳангсолории тоҷикро ташкил медиҳад, ҷанӯз аз замони қадим то имрӯз моҳияти хешро гум накардааст ва имрӯз беш аз ҳарвақта зарурати омӯзиширо дорад. Болотар аз ин ҷар тору пуди фарҳанги имрӯзаи мо, ки дар он фарқияти тоҷик аз дигар қавмҳо зоҳир мегардад, бо ин сарчашмаи маънавиёт ва пояҳои асоирии ташаккули хувияти миллӣ дар иртиботи ноғуластанӣ қарор дорад. Бо дарназардошти ворисият ва хотираи таърихӣ ҳукумати феълӣи кишвар таҳти роҳбарии Эмомалӣ Раҳмон сарфи назар аз имконоти маҳдуди молиявӣ, таъсири ҷанги шаҳрвандӣ ва дигар мушкilotи сиёсӣ иқтисодӣ рӯи ба ин ганҷинаи бебаҳои маънавий намуда, аз он ба хотири Ваҳдати миллӣ ва эҳёи навини Ватан истифодаи ҷамъониба кард.

Воқеан номи имрӯзаи Тоҷикистон ёдовари шукӯҳу бузургии бостон аст ва ба зодгоҳи наҷоди пок далолат дорад. Дар иртибот ба ин дар самти омӯзиш ва фарҳанг дар даврони Истиқлолият охир қорҳое анҷом гирифтанд, ки солҳои зиёд миллат интизори онро дошт. Қабл аз ҳама ба хотири Ваҳдати миллӣ ва эҳёи фарҳанги бостон тамоми номҳои ҷуғрофӣ, ки ба забонҳои хориҷӣ ва ёдгори аз тохту този ара-

бу Чингизу Темур ва мангиту дигар аҷнабиён буданд, ба номҳои тоҷикӣ табдил ёфтанд. Барои огоҳии миллӣ ва парвариши афкори мардум аз тариқи маҷалла, рӯнома, китобҳои дарсӣ ва дигар васоити ахбори омма барномаҳои ташкил дода шуданд, ки онҳо тавонистанд халқи моро бо тамаддуни пешин ва арзишҳои аҳди бостон ва атиқа ошно созанд.

Дар радифи барномаҳои стратегӣи кишвар дар бахши иқтисод ва иҷтимоиёт, тарвиҷи забони давлатӣ дар саросари мамлакат сурат гирифт. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар кӯтоҳтарин вақт тавонист ба ин ҳадафи стратегӣи Ваҳдати миллӣ ноил шавад. Васоити ахбори омма, ба хусус рӯномаҳои бонуфузи кишвар марҳила ба марҳила ормонҳои куллии миллат ва ислоҳталабиҳои давлати миллӣро таблиғ намуда, кӯшиши зиёде ба харҷ доданд то барои расидан ба Ваҳдати миллӣ дар саросари мамлакат забони тоҷикӣ умумият ёфта, баъзе зиддиятҳои маҳаллӣ аз нигоҳи тафаккур, ахлоқ ва хувияти миллӣ аз байн бурда шаванд. Дар сурате, ки Ваҳдати миллӣ аз нигоҳи забонӣ, ахлоқӣ, либос ва ғайра ҳосил нашавад, ҳар лаҳза барои истиқлоли сиёсӣ ва тамомияти азии сарзамини мо эҳтимоли хатар боқӣ хоҳад монд. Аз ин лиҳоз яке аз нишонҳои муттаҳидии миллӣ дар он зоҳир мегардад, ки бояд дар саросари кишвар мардум на танҳо аз нигоҳи забонӣ, балки хувият, тафаккур, фарҳанг ва ғайра ба маънои томи он янавохт бошанд.

Ҳукумати кишвар дар баробари мардуми хеш ба тамаддуни фарҳанги гузаштаи ин сарзамин алоқаи зиёд дорад. Ҳамин аст, ки дар даврони Истиқлолияти давлатӣ шаҳрҳои қадимаи аҷдодони мо ба мисли Ҳулбук, Саразм ва ғайра аз зери хок берун кашида шуда, онҳо тармиму эҳё гардиданд. Оромгоҳҳои бузургону сармадонии миллат ва шаҳрҳои ноҳияҳо аз нав барқарор шуданд.

Баргузориҳои конфронсиҳои байналмилалӣи ҳунари бостоншиносӣ ба хотири кашфи осори тамаддуни фарҳанги бостон, ҷашн аз Соли Тамаддуни Ориёӣ, таҷлили ҳазораҳои бузургони илму фарҳанг бо мақсади бостонситоӣ, эҷоди дигаргунӣ дар забони тоҷикӣ, тағйири фарҳанги умумӣ ва ҷойгузинии фарҳанги бостонӣ ва ғарбӣ ва мубориза бо арзишҳои хурофотӣ низ аз бахшҳои муҳиме барои эҷоди дигаргунӣ дар сохтори фарҳангии ҷомеаи имрӯзаи Тоҷикистон ва барқарор намудани робитаи байни тамаддуни гузашта, имрӯза ва ояндаи тоҷик аст.

Илова бар ин, дар кишвар талошҳои зиёде шуд, то ҷомеапазирӣ нава дар асоси нигариш ва бартари фарҳанги миллӣ ба вучуд ояд ва дар ростии таҳмили ин ҷомеапазирӣ аз ҷониби Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон саъйю талоши зиёде шуд, то сиёсати миллигароӣи худро дар ҷаҳорҷӯбаи арзишҳои миллӣ ва волюи башарӣ барномарезӣ намояд. Ҳамин аст, ки появу бунёди сиёсати Ваҳдати миллӣ бар асоси ҳашт меҳвари асосӣ шакл гирифт, ки онҳо аз дунявият, демократия, ҳуқуқбунёдӣ, миллигароӣ, мардумгароӣ, давлатсолорӣ, секуляризм ва ислоҳталабӣ иборат мебошад, ки ба хусус бахши миллигароӣи он ба тамаддуни гузашта робитаи мустақим дорад.

Имрӯз зарурати он расидааст, ки мардуми кишварамон бо маънавиётӣ пешрафтату худогоҳона дар муқобили ҳар гуна ифротгароӣ ва зуҳуроти номатлуби замони худ қарор гирад. Тоҷикистониён набояд аз рӯи эҳсос бо масъалаҳои ҷиддӣ ва сиёсӣ бархӯрд кунанд, балки дар муқобили ҳар гуна мушкilotи шучоатмандона истодагарӣ намуда, дар шинохти нуқтаҳои заифу камбудии ба хотири пирӯзӣ бар онҳо тарҳу барномаҳои мушаххас дошта бошанд.

Абдулвоҳид ШАМОЛОВ
Давом дорад

Инак моҳи имтиҳони мустақамии имон ва эътиқодоти мусулмонон - Рамазон, ба рӯзҳои дарозтарини сол, гармои фасли тобистон ва бухрони иқтисодии ҷаҳон эътиное накарда дар вақти муқаррарии худ омаду рафт. Мо ид кардем, сипарӣ гаштани моҳи хайру саҳо, омурзиши гуноҳҳо, қабули тавбаву надомат ва бозтар гаштани дасти хайри мусулмонон ва гӯё меҳрубонтар шудани одамонро ба ҳам, ки аз шартҳои ин фарзи худовандист, бояд ба ҷо меовардем.

ВАЛЕ оё мо воқеан эътиқод манду ба қалб имондорем ва аз ин имтиҳони ҳамасола бори дигар гузаштем? Инро танҳо Офаридгор медонад ва баҳои мо дар рӯзи ҷазо эълон мегардад, мегӯянд аҳли тақво. Ба андешаи мо дар ин имтиҳон ба аксари мо баҳои 3 ҳам ҳайф аст.

Таъсири бухрони молиявӣ дар тамоми паҳлуҳои ҳаёти мо рӯшан аст. Қисмати зиёди бучаи идораҳои давлатӣ кам гардиданд ё бурида шуданд, бозорҳои хонаву мошин гӯё касод аст, ҳарчанд арзонист мегӯянд, савдо ҳам нест. Лоихаҳои иҷтимоии болоравии маошу нафақа аз як сол ба соли дигар интиқол гашту хушбахтона имсол амалӣ гардид. Ихтисорот дар бонқҳо бекориро дар ин самт афзоиш дод. Дар ҷомеа ҳам қарздорон гурезону қарздодагон музтар мондаанд "обе сарашонро намешӯяд", ба ҷуз зиндонӣ кардани қарзгирифтаҳо, ки аксаран қаллобанд, Шикофҳои (лазейки) зиёди қонунгузорӣ, ки дар дигар кишварҳо дар ҳоли тағйирёбиянд, ҳанӯз кайфияти қонунгузорони моро дигар накардааст, зеро умедворанд барои "ичро"-и ваъдаҳои ба интихобкунандагон

додаашон ҳанӯз вақт ҳасту шояд бухрон бигзараду овоздиҳандаҳо ин "бечорагӣ"-и вакилонро пеши ҳар гуна бухронҳо дар интихоботи оянда фаромӯш созанд?

Нархҳо чун солҳои дигар дар моҳи Рамазон болотар рафтанду бо эълони 20% зиёд шудани маоши идораҳои бучавӣ ҳеҷ гоҳе дигар поин нахоҳанд омад. Ин соли аввал нест, ки бо овозаи "зиёдшавӣ"-и маош, нархҳои бозор ин "тифли орзуи мардум"-ро ҳанӯз дар батни модар мекушад. Ҳанӯз маоши зиёдшуда ба дасти кормандони идораҳо нарасида, бозор онро чунон "танзим" мекунад, ки бехтар шудани рӯзгори мардум ақаллан дар орзуҳо ҳам зинда намонад. Ҳама сабуранду бар он эътимод, ки бозор ба қонунҳо итоатгар нест, зеро сохти демократии интихобкардаи мо тиҷоратро озод эълон карда, вале ин озодиро манфиатдорони савдо ба анархия табдил додаву даҳони масъулони ҳама зинаҳоро "бастаанд", магар, ки худ кадхудоянд?

БУХРОНИ ИМОН?

ВОБАСТАГИИ молиявӣ, ки иқтисодии он аз эътиқодоти мо ҳамеша болост, мусаллам аст, ки голиб

БУҲРОИ

омада. Охир ёд дорем, қиссаеро ки шаҳси гурусна китоби Қуръонро зеро по монда аз тоқи баланд, ки қадаш намерасид, нонро гирифта хӯрдааст. Ё гуфтаи "гушна имон надорад", борҳо собит гаштааст, ки воқеият дорад.

Бо ин гуфтани нестем, ки мардуми мо дар рамазон гушна монданду эътиқод шикастанд. Зеро шукр гуруснагиро танҳо онҳое ёд доранд, ки замони ҷанги шаҳрвандӣ соҳиби ақл буданд, яъне калонсолон.

Имсол дар моҳи шарифи Рамазон на танҳо нархҳо собитгари имондорӣ заифи мо шуданд, балки аз қасами дурӯғ касе наметарсид. Фиреби ҳамдигар, ки рӯирусту бе хиҷолат буд, заррае кам не, афзуд. Он нигоҳҳои хайрхоҳонаву меҳрубон ва дасти саҳои аксари мусулмонон ҳам хеле кӯтоҳ буд. "Ифтор" ба хотири хайру саховат, ки яке аз маърақаҳои маъруфи мусулмонон дар моҳи Рамазон буд, имсол хеле кам шуд, дар ҳоле, ки дар рамазонҳои гузашта, ҳамсоягон навбат мепойданд, барои баргузориҳои ҳамчунин маъракае.

Теъдоди мошинҳои кӯча низ дар рӯзҳои аввали Рамазон якбора кам гардид, ки нишоне аз рӯздор будани ронандагону мусофирон буд, дар нимаи дуюми ин моҳ боз чун рӯзҳои муқаррарӣ шуд. Бахилии ронандагони маршрутқаҳо,

Нишастии матбуотӣ

ШУМОРАИ ҶАНГИЁНИ ДИИШ КАМ ГАРДИДААСТ

Тибқи нишондодҳои оморӣ шумораи ҷангиёни ДИИШ аз кишварҳои мусулмонӣ кам гардидааст. Дар ин бора Худойберди Холиқназар, директори Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон зимни нишастии хабарии ин ниҳод иттилоъ дод.

Вай ҳамчунин илова намуд, ки имрӯзҳо гурӯҳи террористии ДИИШ дар ҳолати вазнин қарор дорад ва аллакай бисёрҳо дарк намуданд, ки ба ин гурӯҳи террористӣ ҳамроҳ шудан оқибати хуб надорад ва аз пайвастан ба ин гурӯҳ даст кашиданд.

Ба андешаи номбурда, хатарноктарин идеологияе, ки ҷангиёни ДИИШ доранд, ин нобуд кардани давлатҳои милли

мебошад ва он на танҳо ба Ҷумҳурии Тоҷикистон, балки ба тамоми давлатҳои исломӣ хатар дорад.

Аммо, Худойберди Холиқназар аз дасисаҳои пуштипардагӣ ва бозиҳои сиёсӣ, ки дар Афғонистон ба вуқӯъ мепайванданд, изҳори нигаронӣ карда, тасарруфи шаҳри Қундузи ҳаммарз бо Тоҷикистонро яке аз дасисаҳои пушти парда унвон кард ва афзуд, ки ҳанӯз маълум нест, ин корхоро кӣ анҷом медиҳад.

"Аз ин бозиҳои сиёсӣ геополитикӣ тамоми кишварҳои узви Созмони паймони амнияти дастаҷамъӣ (СПАД) нигарон ҳастанд ва эҳсос мекунанд, ки хатар аз Афғонистон метавонад зиёд шавад. Бинобар ин, барои ҷилавгирӣ аз хатари гурӯҳҳои ифротӣ террористӣ дар Афғонистон, бояд кишварҳои узви СПАД омодагии доимӣ дошта бошанд, - афзуд директори Маркази тадқиқоти стратегии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Баҳогузориҳои одилонаи Маркази миллии тестӣ ва аз байн рафтани ришвау фасод, фарзандони бархе аз мансабдоронро ба дарёфти роҳҳои нави дохилшавӣ дар мактабҳои олиӣ кишвар водор кардааст. Ин нуктаро Саид Нуриддин Саид, вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон, рӯзи 11-уми июл зимни нишастии хабарӣ изҳор намуд.

Вазири маориф: МИЁНРАВҲО КОРАФТОДАҲОРО ФИРЕБ МЕДИҲАНД!

Бино ба қавли вазири маориф, фарзандони бархе аз мансабдорон аввал ба донишгоҳҳои кишварҳои хориҷӣ ҳуҷҷат супурда дохил мешаванд ва баъди як соли таҳсил далелҳои гуногун пеш оварда, талош мекунанд, ки таҳсилро дар Тоҷикистон идома диҳанд. "Онҳоро дар Русия дохил мекунанд, як ё ду сол мехонанд баъд ариза мекунанд, ки ё бемор шудааст ё модараш даргузаштааст ва аз ин рӯ бояд дар Тоҷикистон дар факултаи ҳуқуқшиносӣ ё ихтисоси дигаре таҳсилро идома диҳад. Вале мо аризаи онҳоро рад мекунем ва мегӯем, ки кучоё дохил шудӣ, ҳамончоро хатм кун", - афзуд вазири маориф.

Номбурда ҳамзамон тақаллубкорӣ дар имтиҳонҳои Маркази миллии тестино рад карда, гуфт, ки ҳеҷ имкон надорад тибқи ин низом касе бо ришваву тағобозӣ ба ин ё он донишгоҳ дохил шавад. Аммо, таъкид намуд, ки, ҳастанд омӯзгорон ва миёнаравҳо, ки бо роҳи фиреб ва ваъдаи зиёд аз корифтодаҳо пул меситонанд. Ба мо ҳам муроҷиату шикоятҳо дар ин маврид расида буд, вақте гурӯҳи корӣ таъсис дода таҳлил кардем, шикоятҳои шаҳрвандон дар мавриди тақаллуб дар имтиҳонҳои Маркази миллии тестӣ асоси воқеӣ наёфт.

Ин ҳам дар ҳолат, ки таҳминан ду моҳ қабл Шукурҷон Зухуров, раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, гуфта буд, мардум ба шаффофияти кори Маркази миллии тестӣ бовар надоранд ва бояд корҳои зиёде анҷом шавад. Ё таъкид карда буд, ки имсол фаъолияти Марказро гурӯҳи махсуси вакилони Маҷлиси намояндагон зеро назорат мегиранд.

Ибодуллоҳи ТОҲИР

ки гӯё чанд рӯзи аввали рӯзадорӣ аз байн рафта буд, боз "якдигарро қариб, ки тела дода гузаштан" чун 11 моҳи муқаррарии сол дар охири Рамазон авҷ гирифт.

Мушоҳидаҳои зиёде аз рафтору гуфтори одамоне, ки ба ҳамаҷонибаи ҳаёт ба таъсири буҳрони молиявӣ сари ҳар қадам собитгарӣ он буд, ки мутаассифона, эътиқодоти мо дар гуфторамон мустақар аст, нисбати имонамон. Яъне мегӯем, амал намекунем.

БУҲРОНИ СИЁСӢ

СИЁСАТ дар ҳақон имсол гирифтори буҳрони нобоварӣ ва хавфтарс аз ҳамдигар гаштааст. Таҳдидҳои абарқудратон рӯирос гашту ҳар қадами барои "шикастан"-и якдигар ба ҳақиқат ҳалли мушкилоти буҳрони молиявӣ ҷаҳонӣ, онро фарогиртар карданд. Дӯстии дипломатонаву сиёсии сарварони аксар кишварҳои муқтадир парда аз рӯи хеш бардошту ҳақиқат онро дар ҷаҳон иттилоотӣ таҳдид ва дар воқеият намоиши яроку аслиҳаи ҷаҳонӣ ва хунрезиву террор гирифт. На Рамазон ва на буҳрон ба хотири эҳтиром ба дину ойин ва фармудаҳои ҳамаи динҳо, садди роҳи қатлу гурату куштору хунрезӣ нашуд. Он қадар амалҳои даҳшатафкани террористӣ ва он қадар кушта шудагон аз ҳоси-

ли ҷаҳонӣ "муслмонӣ"-ву "номуслмонӣ" боқӣ монданд, ки нишони ҳама гуна буҳрон аз одамиятро собитгаранд.

Аз ҳама шабақаҳои ҷаҳонии телевизионӣ, танҳо садои тарқишу бомбарборон ва садои ҷаҳонӣ лафзӣву иттилоотӣ дида мешаваду аз радиову матбуоту интернет он қадар хабарҳои даҳшатафкани душмани одамоне қитъаҳои олам паҳн мегардад, ки дигар эътимод ба ҳақ касу ҳақ чиз намондааст.

Буҳрон, буҳрони авҷи ҳирс, тамаъ, тамаллуқ, дурӯғ, худхоӣ, беэтиборӣ, буҳрони инсонгарӣ рӯи олам мегирад. Буҳрони ақл, дониш, ҳунар дар олам одамонро торафт ба мошинҳои бе рӯҳу эҳсои муосир монандтар мегардонад.

БУҲРОНИ БОВАРӢ?

ҶАРЧАНД бештар тарбия асолату ватандорӣ мекунем, ҷонфидоӣ ба хотири меҳан ҳоло ҳам камтар эҳсос мегардад. Ҷарчанд аз ахлоқи вичдон зиёдтар тарбия кардани мешавем, он коста менамояд. Ҷарчанд масоҷидамон меафзояд, имонҳо заифтар ва широкӣ имондорӣ баландтар гашта бо ҷудоӣ дозихо миёни мазҳабу суннатҳо нифоқи нобоварӣ ба ҳамдигарро алангадор месозем.

Теъдоди мактабҳо бешу савод камранг, дипломдорон бештару мутахассисон камтар, демагоҳо афзуну амали ақли солим нопайдтар мегардад.

Вале ин ҳама ба гардани буҳрони иқтисодӣ наметавон бор кард, зеро ҳам ин "гардан" мешиканад ва ҳам медонем, ки чунин буҳронҳо, ки дар таърихи инсоният борҳо омадаву рафтаанд ва хушбахтона гузарандаанд. Пас ин буҳроне, ки одамро ба одам душман, эътимодно ба ҳамдигар шикаста, эътиқодно ба дин коста ва ҷаҳну ҷидолро масъалаи асосии сиёсат дар ҳақон кардааст, буҳрони чист?

Оё ин буҳрон, ҳамин буҳроне, ки ҳатто имони одамоне динҳои гуногун онро натавонист садди роҳ бигардаду ақаллан эҳсои одамгари моро нобуд насозад, ҷи роҳи баромаддор, суоли матраҳ аст.

Ё моро ба нобуд мегардад ё мо онро нобуд месозем. Буҳроне, ки бояд моро қавӣ гардонад, то нашканад. Муттаҳид бошем, то ин буҳронҳои гузарандаро ус-туворона пушти сар созем.

Буҳрони эътимод ба ҳамро танҳо боварӣ ба ҳамдигар ва яқдилу яқдон шудан зафар карда метавонад. Иттиҳод намоём, то музаффар бошем.

А. ХУРИННИСО

ЎС: *Ин матлаб каме пештар навишта шуда буд. Иттилоъ ёфтм, ки Маҳмадсаид Убайдуллоев, шахрдори шаҳри Душанбе масъулини чанд бозорро сабукдӯш карда, қиматфурӯшро ҷазо медиҳад. Эӣ кош буҳрони масъулияти раисон ва имони ҷаллобон бо ҳамин тадбир бигузарад.*

О, МЕНУДАСТ-КУ!

ҲИЗБҲОИ ДИНИ ВА ИФРОТГАРОӢ

Раиси Кумита оид ба корҳои дин, танзими анъана ва ҷашну маросимҳои миллии Тоҷикистон Сулаймон Давлатзода гуфт: "Майли ҷавонон ба созмонҳои ифротӣ ва гароиши онҳо ба чунин қараёнҳо рӯ ба қоҳиш аст."

Мақоми ниҳоди номбурда ин матлабро рӯзи сешанбе, 12 июл дар нишасте ба хабарнигорон баён кард ва афзуд, ки ин натиҷаи кори густурдаи ҳамаи ниҳодҳои давлатӣ буда, аммо наметавонад боиси хотирҷамъии мо шавад.

Ба гуфтаи ӯ, корҳои фаҳмондадиҳӣ ба хотири пешгирӣ аз таҳти нуфузи тарғибгарони дохилию хориҷӣ қарор гирифтани ҷавонон дар оянда низ идома хоҳад кард.

Дар нишаст инчунин зикр гардид, ки айни ҳол, тибқи ҳисоботи мақомоти шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ 228 нафар шаҳрвандони Тоҷикистон дар кишварҳои исломӣ машғули таҳсили ғайрирасмӣ дар муассисаҳои динианд.

Ин дар ҳолат, ки то оғози иқдоми давлат ҷиҳати бозгардондани ҷавонон аз муассисаҳои хориҷӣ 3233 нафар шаҳрвандони кишварамон берун аз Тоҷикистон таҳсил мекарданд.

Дар натиҷаи андешидани чораҳои зарурӣ то содир шудани чунин дастур қариб 2 ҳазор ҷавон ва пас аз интишори дастури бозгашт 1059 нафар донишҷӯи тоҷик аз муассисаҳои динӣ ва марказҳои омӯзиши хориҷӣ ба Ватан баргардонидани шуданд.

Дар гузориши ниҳоди номбурда омадааст, ки мутаассифона аз ин миқдор ҳудуди 60 нафар бо ҳар роҳ дубора ба ҷои таҳсили пешинашон баргаштаанд.

Номбурда дар посух ба саволи хабарнигорон гуфт: "Дар тамоми дунё фаъолияти ҳизбҳои динӣ дар ин давраи ниҳоди ифротгарӣ кам нашудааст. Баръакс, як гурӯҳ дар заминаи эътиқоду бадбинӣ нисбат ба гурӯҳи дигар ифротӣ мешаванд. Заминаи экстремизми динӣ таҳлилҳои дақиқро меҷаҳад ва ҷомеаи шаҳрвандӣ, институтҳои тадқиқотӣ ва ниҳодҳои давлатӣ бояд сари ин мавзӯ ҳамаҷониба зич дошта бошанд".

Ба гуфтаи ӯ, ифротгарӣ дар заминаи он ба вуҷуд меояд, ки як гурӯҳ меҷаҳад фикри нодурусти худро ба гурӯҳи дигар бор кунад ва дар натиҷа ҷавонон ифротӣ мешаванд.

Дар ин нишаст изҳор шуд, ки "Майли ҷавонон ба созмо-

нҳои ифротӣ ва гароиши онҳо ба чунин қараёнҳо рӯ ба қоҳиш аст."

Дар конференсияи матбуотӣ, ки ба фаъолияти нимсолаи Кумита бахшида шуд, таъкид гардид, ки таҳдиди гурӯҳҳои ифротӣ ва қараёнҳои ба ном исломӣ на фақат ба кишварҳои Осиёи Марказӣ, балки ба тамоми ҷаҳон, ба хусус ба кишварҳои исломӣ, ки аксари ҷамъияташон мусалмонанд, рӯ ба афзоиш аст. Ба ин далел, иқдоми пешгиринае, ки давлати Тоҷикистон дар заминаи пешгирӣ аз густариши фаъолияти чунин қараёнҳо аз роҳи маҳдуд кардани фаъолияти нерӯҳои алоқаманд ба он ба иҷро мерасонад, иқдоме дар ҷиҳати таъмини субот дар кишвар, ҳимоят аз манфиатҳои миллию мазҳабӣ ва мусоидат ба таҳкими амнияти оромиш дар минтақа мебошад.

"МХ"

ВУСЪАТИ ҲАМКОРИИ РУСИЯ ДАР БАҲШИ ГЕОЛОГИЯ БО ТОҶИКИСТОН

Мурод Хол Ҷумъазода, сардори Раёсати геологияи назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон гуфт, ки "Зарубежнефтегаз" як муассисаи тобеи ширкати "Газпром" - и Русия барои парма кардани ҷоҳи дуввум дар мавзеи Сарикамиш эълони омодагӣ кардааст.

Ба гуфтаи вай, дар сурати тавафуқи ду тараф барои оғози кори амалии иктишофи истихроҷи нафту газ корҳо аз 4 то 5 сол лозим мешавад.

Вай таъкид кард, ки ин як тарҳи ҷудоғона ва берун аз тарҳи аввал аст, ки ин ширкати русӣ дар мавзӯи Шаамбарӣ ба иҷро мерасонад.

Мақоми Саридораи геология оид ба ҷамъбасти фаъолияти соҳа дар ин нишаст зикр кард, ки дар шаш моҳи соли ҷорӣ барои иҷрои корҳои иктишофи геологӣ ба маблағи 2 474 775,0 сомонӣ аз буҷа ҷудо шудааст.

Ба гуфтаи вай, иҷрои корҳо оид ба муҳофизати меҳнат ва техникаи бехатарӣ дар корхонаҳои зертобеъ тибқи тартиби муқарраргардида аз рӯи нақшаҳои пешбурди корҳо ва таъмини талаботи бехатарии корҳои иктишофи геологӣ ба маблагӣ 2 474 775,0 сомонӣ аз буҷа ҷудо шудааст.

Вай таъкид кард, ки дар давраи ҳисоботи гуфтушунидҳо бо шарикони дохилию хориҷӣ оид ба лоиҳаҳои ҳамкорӣ дар соҳаи геология, аз қабилӣ намояндагони Бонки Ҷаҳонӣ, ширкатҳо ва ҳадамоту идораҳои геологии Чин, Олмон, Финляндия, Британияи Кабир, Русия ва Эрон иҷро гардидааст. Дар Шӯрои илмӣ-техникии ин муассиса 21 лоиҳаи омӯзиши геологӣ, 13 ҳисоботи геологӣ ва 3 ҳисоботи иттилоотӣ баррасӣ шудаанд.

Инчунин зикр гардид, ки дар ин давра аз ҷониби саридора ба баррасии Комиссия оид ба гузаронидани экспертизаи ҳатмии ан-

доз дар назди Вазорати молия 55 лоиҳаи қарордод барои муайян намудани бонуси обунавӣ, бонуси кашфи тиҷоратӣ ва роялти ирсол гардида, аз он 18 лоиҳаи пешниҳодшуда дар ҳоли баррасӣ қарор дорад.

"МХ"

Моҳи мубораки Рамазон ҳам бо хушнудӣ гузашт. Як рӯз ид кардем, сари манзили гузаштагон рафтем. Пайвандонро кабар гирифтему беморонро аёдат кардем. Дӯстону наздиконро муборак гуфта, ба кӯдакон харҷӣ додем ва ҳар кадоме аз мо ба қадри тавон дастархони идона ораста, интизори омадани хешу табор ва ёру дӯстон шудем.

Барои ҳамаи ин мо фақат як рӯз фурсат доштем. Дар бораи рӯзҳои марғу мир ва мотам, ки тарафи дигари зиндагии мост, ҳоло чизе намегӯям, аммо дар мавриди ҷойгоҳи иду тӯй чунин меандешам, ки як далели арзишу аҳамияти ин ду шояд дар ҳамин кӯтоҳ ва мушаххас будани рӯзу соати баргузориашон бошад. Ниҳодҳои расмӣ ҳам бо таваҷҷуҳ ба манзалати идҳои миллию динӣ як ё чанд рӯзро таътил эълон мекунанд. Барои иди Рамазон ҳам як рӯз таътил буд. Аммо...

дохилу хориҷ меҳмон дорад. Баъзеи онҳо як ё дурӯза ба ин шаҳр сафар мекунанд. Агар сафари онҳо дар чунин рӯзҳои ид иттифоқ афтад, пас чӣ кор кунанд, чӣ ҷоеро бубинанд аз кучо савғое бихаранд? Махсусан, дар рӯзҳои гармои тобистон мо хориҷҳои зиёдеро мебинем, ки дар хиёбонҳои шаҳр гардиш мекунанд. Бозорҳоямон чор - панҷ рӯз кор накунад, ошхонаҳоямон истироҳат бошанд. Пас меҳмонон чӣ таассуроте аз ин кишвар мебаранд?

Идҳои мо дар сол бисёр аст, аммо

Ид гузашт, истироҳат давом дорад...

БОЗОРҶО МАҲКАМ,
МАРДУМ САРСОН

ИД чоршанбе буд, рӯзи панҷшанбе бояд корӣ мбуд. Вале дар шаҳр қариб тамоми ошхонаҳо, ки як моҳи рамазон кор накарданд, боз ҳам дарҳояшон баста буд. Яъне мардуми шаҳр ва меҳмонон дар рӯзи ид ва чанд рӯзи пас аз он ҳам ҳолати рамазониро доштанд.

Нуқтаҳои фурӯши маҳсулоти хӯроквориро ҳоло як сӯ мегузореми ба бозору фурӯшгоҳҳои анвои маҳсулоти дигар назар мекунем. Нимарӯзи панҷшанбе бо чанде аз ҳамкорон хӯроки чостро хостем берун аз корхона хӯрем. Яке аз ҳамроҳон гуфт, ки "Тарафи Хитой- бозор" меравем, онҷо чанд ошхонаи хуб аст, ҳам ғизо меҳӯреми ҳам ман аз бозор чанд чизи барои хона даркорро меҳарам".

Дигаре аз ҳамроҳон, ки аз ҳолу ҳавои идонаи Душанбе бохабар будааст, гуфт: - Гумон аст, ки бозору ошхонаҳо имрӯз кор кунанд. Ин мо ҳастем, ки реҷаи кор дорем, бозору фурӯшандаҳо бошанд, тартиби кори худро доранд".

Гапи ӯ рост баромад, бозор ҳам маҳкам буду ошхонаҳои гирду пешаш ҳам. Ҷои тааҷҷуб буд, ки наҳод дастури ҳукумат дар мавриди танҳо як рӯз будани ид фақат ба идораҳои давлат дахл дошта бошад?

Аз ҳамкорон нафаре тасалло доду гуфт: - Чун ин ҷо омадем, як сари қадам ба "Ромсар" дароём, нархи навои дару тирезаҳои мефаҳмему пас аз он ба "Султони Кабир" меравем, он ҳатман кушода аст". Ин ҳамкорамон, ки навхона буд, мо фаҳмидем, ки чизе барои такмили манзилаш дар ин ширкати машҳур фармуданист.

Аммо дарвозаҳои ин ширкати овозадор ҳам баста буду дар атрофаш, ба қавле, ҳатто пашша пар намезад.

Чун боз ба роҳ баромада ба тарафи

бозори "Султони Кабир" ҳаракат мекардем, акнун аз ҳамроҳон бисёриҳо ба маҳкам будани ин маркази савдо ҳам дигар бовар доштанд, ва хато ҳам накарданд. Чун наздик расидем, роҳҳои атрофи бозор, ки ба вақти дигар аз мошину одам пур буд, ҳоло аз дур ба назар ҳолӣ расид. Ба ин тартиб, боздиди мо аз маҳали бозори "Чал- Чам" ва кӯшиши дидани фурӯшгоҳҳои атрофи он ҳам бенатиҷа буд. Ҳама ҷо баста ва ба ҷуз чанд тани ниғаҳбон касе дар назду атрофи он набуд.

Мо, ки панҷ нафар будем ва ҳар яке аз мо ин вазъиятро ба таври худ шарҳу эзоҳ меод. Аммо саволи асосӣ ин буд, ки масъулияти худсарона истироҳати чанд рӯзи пас аз идро кӣ бар дӯш дошта бошад?

Яке аз ҳамроҳон шарҳи худро баён дошт. Ба андешаи ӯ, онҳое, ки дар арафаи иди саиди фитр (ва ҳар иди дигар) нарххоро боло мебаранду пули чанд рӯзаро аз харидорон чамъ меоранд, ба худ ин ҳуқуқро ҳам меиданд, ки пас аз ид низ чӣ қадаре, ки хоҳанд, бо баҳонаи ид истироҳат кунанд.

Аввали сухан сари хӯроки чост буд. Мо гурусна ба идора барнагаштем. Дар маҳаллаи Чортут (мавсум ба "Советский 1") "Сихкабоби Хучанд" даромадем. Воқеан ин ҷо пайи ҳам се ошхона ҳаст, ки ҳар се як навь ғизо мепазанд ва ҳар се ҳамон рӯз кушода буданд. Бону Истамой, масъули яке аз ин ошхонаҳо гуфт, ки рӯзи ид ҳам кор кардем, муштариёни зиёде омаданд, бисёриҳо бо аҳли оилашон буданд. Хӯроки фармудаашонро хӯрда боз "раҳмат" ҳам мегуфтанд, ки дар ин рӯз барояшон хидмат мекунем. Чун пурсидем, ки "Дар Рамазон ҳам кор мекардед?" Гуфт, ки ба эҳтироми дастури Раиси шаҳр аз се кабоглазӣ яке пурра ва ба реҷаи муқаррарӣ кор кард. Мизоҷон, ки кам буданд, мо ва ошхонаи ҳамсоямон бо истифода аз фурсат таъмир гузарондем.

Ин бонуи соҳибкор аз саволи шояд барояш ғайриинтизор, ки "Чаро шумо чанд рӯз ид намекунед?" ба назари мо, тааҷҷуб кард ва гуфт: - Ид бо зиёфату хӯришхояш ид аст, агар ҳама ид кунанд, дигар маънои ид ҳам намемонаду хуб намегузарад. Бинобар ин, дар ид ҳам баъзеҳо бояд кор кунанд. Агар ид мекунем, гуфта ҳама ҷоро маҳкам карда гардем, бо шиками гурусна сайру тамошои шаҳр барои чӣ хурду чӣ калон ба касе намефорад.

Андешаи ин бону ба назари мо дуруст буд. Вале саволи дигаре бароямон бечавоб аст, ки "Бо риояти дастури шаҳрдорӣ кор кардани ин ошхонаҳо баёнгарӣ чӣ бошад: - масъулиятшиносии соҳибкорони ошхонаҳо ё чизи дигар?..

"ШОҲМАНСУР"
ҲАМ КОР НАМЕКАРД

БОЗОРИ қадима ва машҳури маркази шаҳр - "Шоҳмансур" ҳам дар рӯзи ид кор накард ва чанд рӯзи пас аз ид ҳам агарчӣ дарҳои кушода дошт, аммо аксари раста ва фурӯшгоҳҳои баста буданд. Як нафар, ки аз вазъ оғоҳ буд, ба норозигии мо аз пӯшида будани растаҳои фурӯш гуфт, ки "имрӯз, панҷшанбе аст, инҳо агар ҳавсала кунанд, рӯзи шанбе ба кор меоянд, агар не, рӯзи душанберо интизор мешавем".

Мо зуд ҳисоб кардем, ки сарфи назар аз як рӯз будани ид савдогару фурӯшандаҳои мо то 5 рӯз ид мекунанд. Боз ҳамон суханони ҳамкорамон ба ёд мерасад, ки мегуфт: - Инҳо бо гарон фурӯхта ни бори худ дар чанд рӯзи пеш аз ид даромади ҳафтаинаро чамъ мекунанду дигар бо баҳонаи ид чанд рӯзе хоҳанд дам мегиранд.

Аммо Душанбе маркази як шаҳрак нест, балки пойтахт аст ва ҳар рӯз ҳазорҳо нафар набошад ҳам садҳо нафар аз

кори фурӯшгоҳу марказҳои савдо бештар дар рӯзҳои иди Фитру иди Қурбон барои чанд рӯз қатъ мешавад. Дуруст аст, ки ид мекунем, аммо марказҳои хариду фурӯш ва муассисаҳои нақлиёти чамъиятӣ ба фикри мо чун соате бояд ҳадди ақал қисман кор кунанд.

"АШАН" ВА "ПАЙКАР"
ИД НАДОШТАНД?

ЯКЕ аз дӯстон, ки аз ноҳияи Шаҳринав омада буд, дар рӯзи дуюми ид телефон кард. Идро муборак гуфт. Шод шудам ва пешниҳод кардам, ки ҷояшро бигӯяд ва якдигарро бинем. Бо таассуф гуфт, ки вақти танг дорад, меҳода барои хонавода аз Душанбе савго харида баргардад, аммо мутаассифона ҳама ҷо маҳкам аст.

Пурсидам, ки "чӣ меҳода бихарад?" Гуфт, ки "ширинию пӯшоки кӯдакона".

Фурӯшгоҳи "Ашан" ба ёдам расид ва нишоннашро гуфтам ва телефонӣ фаҳмондам, ки ба кучо бояд равад. Пас аз ягон соат буд, ки дубора занг зад ва гуфт, ки "мушкилам ҳал шуд, агар дасти ҳолӣ бармегаштам, дар хона маро намефаҳмиданд". Баъд илова кард, ки "ин барои шумо, шаҳриҳо ҳама чиз оддӣ аст, аммо барои мо, мардуми музофот ҳар чӣ аз шаҳр мебарем, дигар хел арзиш дорад, ҳам барои калонсолон ва ҳам барои баҷаҳо".

Дар воқеъ шаҳр бояд ҳамеша шаҳр бимонад ва аз ҷумла дар рӯзҳои ид. Ҳамзамон бо ин, ки дар чунин рӯзҳо баъзеҳо ба назди наздикону хешу табор ба ноҳияҳо мераванд, аммо дар назар бояд дошт, ки нафароне ба шаҳри мо меоянд. Чун шуғлеро пеша кардаем, фақат фикри худ на, андешаи дигаронро ҳам бояд кунем. Ин ҷо шаҳр аст, ҳамеша бояд обод бошад...

Солеҳ ЮСУФОВ

ЧАРО ОН ИЧРО НАМЕШАВАД?

Ҳанӯз аз замони афсонаҳо, аз таърихи шоҳону вазирон ва аз даврони пайдоиши хату навиштаҷоти гузаштагони мо савганд хӯрдану қасам нашикастан аз хислатҳои неки инсонӣ маҳсуб гашта, акси он ҳамеша мавриди сарзанишу нақӯҳиш қарор мегирифт мегирад.

Кардаи аҳди вафо, ман хӯрдаам савганди меҳр, Бишканад аҳди ту, аммо нашканад савганди ман.

Аз ин байти Бадриддин Ҳилоли бармеояд, ки савганд аз аҳд ҳам болотар аст, яъне қасм метавонад аҳдро шикастан, аммо қасамро шикастан гуноҳи вазнинтар аст.

Вале оё имрӯз ҳам чунин аст?..

МО ЧӢ ГУНА ҚАСАМҲО ДОРЕМ?

Шояд ба чор гурӯҳ тақсим кардани савгандҳо аз нигоҳи мо иштибоҳе набошад. Зеро дар таҷриба бештар ба қасамҳои сиёси, суннатӣ, касбӣ ва халқӣ вохӯрдаем.

Дар замони кӯдакии мо, ки сохти шӯравӣ амал мекард, қасамҳои сиёси бештар буданд. Ҳангоми шомил шудан ба сафи ҳизб, комсомол ё пионер қасами хоса хӯрда мешуд, ки шикастани он ба ҷинояту хиёнат баробар буд. Масалан, агар қас "ба виҷдони коммунистиям" гуфта қасам меҳӯрд ва онро мешикаст, онро хиёнаткарда ба муқаддасот меҳисобиданд. Барои ҷавонон бештар савгандҳои "Ба виҷдони комсомолиям" ва барои кӯдакон шикастани қасами "виҷдони пионерӣ" хеле кори ҷиддӣ буд. Вале баъдан бо тағйир хӯрдани сохти давлат савгандҳо ҳам дигар шуданд.

ИВАЗ ШУДАНИ САВГАНДҲО

Ҳарчанд дар замони шӯравӣ ҳам қасамҳои динӣ зиёд буданд, баъдан онҳо боз бештар шуда мазмуну муҳтавои дигар гирифтанд, вале вақтҳои охир ин қасамҳо ҳам дигар бо-варибашх нестанд. Имрӯзҳо дилхоҳ кӯдак сухани худро дар оддитарин нақлаш бо савганди "Ба номи Аллоҳ" сар карда боз чандин маротиба ҷумлаҳои шӯро бо ин қасам "зеб" медиҳад. Вале чун рӯирифт дурӯғ меғӯяд, эҳсо-си хиҷолат ҳам намекунад, зеро барои пайравӣ мисолҳои зиёде аз калонсолон дорад, ки бешармона дар пеши кӯдак қасам хӯрдаву садҳо бор қасам мешикананд. Савганди сиёсии кӯдакна ё нест ё кам шунида мешавад. Шояд аз он сабаб, ки пешоҳангонро дигар аз лиҳози идеологӣ саҳт тарбияи садоқату ватандӯстӣ намекунанд?

ГИППОКРАТ ҲАМ ДАР ҲИҶОЛАТ

Дар бораи қасамҳои касбӣ, ки машуртаринаш "қасами Гиппократ" аст, шояд ҷойи ёдоварӣ ҳам набошад, зеро тибӣ мо акун қариб, ки пурра "шахсӣ" шудааст, яъне табобат ёфтани бемор бештар аз садоқати табибон ба касб не, аз ҳамени бемор вобастагӣ дорад. Савганди табибон аз рӯи фармудаи пирашон Гиппократ тақрибан бояд чунин бошад "Ман ба назди бемор ҳеҷ

Қасам, яъне савганд матн ё гуфтааст, ки гӯянда онро барои исботи ростқавлӣ ва ё қотеъияти ба гардан гирифтани масъулияте ба забон меорад. Аз ин рӯ савганд хӯрдан ё савганд додан, савганд ба забон овардан, қасам хӯрдан ҳамеша кафолат ё далели мӯътамади иҷро шудани амал ё ваъдааст.

гоҳ ба нияти бадӣ кардан (шояд зарар расонидан бошад?) наме-равам". Аммо имрӯзҳо духтури момодоя (акушер гинеколог) барои рӯёнидани маблағ зани ҳомилаеро, ки ҳанӯз дарди зоиш нагирифтааст, пеш аз муҳлат бо укол зоёнданаширо ба устодаш Гиппократ чӣ тавр шарҳ медиҳад, номаълум. Ё одамон дар хусуси садҳо ҷарроҳӣҳо, ки онҳоро бо дору сиҳат кардан мумкин аст, перомуни ҷарроҳон бо шикастани он савганди дар дунё машхури тиббӣ, ҳазорон қиссаву шикоят меғӯянд. Қас аз ба назди табибон рафтани ё бурдани пайвандонаш метарсад, зеро аксари онҳо кайҳо қасамшикаставу ба ҷамоаи дурӯғгӯён пайвастанд.

БЕЭЪТИБОРИИ САВГАНДҲОИ МАЗҲАБӢ

Савгандҳои ба истилоҳ динӣ ҳам, мутаассифона, кайҳо қимати хешро гум кардаанд. Ҳарчанд дар кишвари мо теъдо-ди масоҷид кайҳо аз муассисаҳои фарҳангиву макотиб гузашта бошад сафи намозгӯзону рӯзагирон торафт ҷавонтар шудаву ришу салла ва сатру либоспӯшиҳои мардонаву занона ба қавле динӣ шудаанд, вале қасамҳои дурӯғи динӣ ва шикастнаи онҳо пинаки касеро вайрон намекунад. Ба онҳо на эътибор баста мешавад на ба лафзи қасамхӯрон эътибор. Аз худо натарсида ба номаш қасам хӯрдани пиру барно ба қавле "қаймоқи гап" шудааст. Ришдор ҳам дурӯғ меғӯяду савганди мешиканад, намозхону рӯзагир ҳам. Дар масҷид ҳам шояд таълимоти ҳақ гуфтан ва ба лафзу аҳд

устувор будан таъкид намегардад ё қасамшиканиро куфр гуфта-тан ҳам дигар бетаъсир аст, ки дар нутқи пурқасами пиру ҷавон худиву бегона оҳанги ҳақиқат дигар садо намедиҳад, вале дар гуфтаҳо қасам болои қасам аст. Қасам ба Қуръон ҳам аз шумули савгандҳои "тақводорон" аст, ки ба росту ҷафо дода бе ягон азоби виҷдон онро мешиканем. Ҳол он ки як замоне қасамзада-худозада мегуфтанд.

ҚАСАМ Ё "ГАРАНТИЯ"?

Савгандҳои халқӣ, ки бештарашон хислатҳои хонаводагӣ доранд, низ кайҳо дигар қурб надоранд. Тибқи фармудаи динӣ Ислом каси ба "занталоқ" қасам хӯрдаву онро шикаста, дигар ҳуқуқи бо зани худ зистанро надошт. Дар аксар маврид ин қасами мардона бо иборати "хонаам ҳаром" ифода мешуд, ки дар ҳолати камтарин одамон аз он истифода мекарданд ва онро намешикастанд, аммо ин гуна қасамҳо ҳам барои "чор танга" аз ҷониби "муллоҳо" ривоят ёфтанд. Қасам дар кӯчаву бозор хонаву мактаб, идораву даруни нақлиёт дар қарзҳои, дар қанҷолу хархаша, дар таҳдиду ошӣ дар суҳбату гуфтугӯи муқаррарӣ дигар ба қавле мубоҳ шудааст. Ҳарчанд ба он бовар намеку-нанд, вале аз миён ҳам наме-равад. Аз ҳама аҷибаш он аст, ки ҳатто дар рамазон ҳам одамон дидаву доништа ва бардурӯғ сав-ганд меҳӯранд. Дар бозор бо-шад, вақтҳои охир аксар ба ҷойи қавлу қасам калимаи "гарантия"-ро истифода мекунанд. Савдо-гарон хуб медонанд, ки моли

бадсифатеро қимат фурухта истодаанд, вале бо гуфтаҳои: "Бигир гарантияш қатияй, агар на-шуд, гардонда биёр" молашонро савганд хӯрда ба муштарӣ мефурӯшанд. Хуб медонанд, ки ин "гарантия" як гапи ҳавоие беш несту онҳо молашонро ба ҳеҷ ваҷҳ пас намегиранд, вале сав-ганд меҳӯранд, яъне "гарантия", аниқтараш ваъдаи бардурӯғ медиҳанд, ки хандаовар аст.

Хунсардӣ ё дидаву доништа виҷдони хешро фуруختану онро бо қасам мустаҳкам кардан хоси замони муосир аст, вале нигаронӣ бояд аз он бошад, ки бо ин қадар дурӯғ ва бо рост кардани онҳо бо қасамҳои дурӯғин мо ба наслҳои баъдӣ чӣ мероси ахлоқӣ воменгузорем?

Ба номи Оллоҳ, Қуръон за-над, нон кӯрам кунад, виҷдони инсониям бисӯзад, имонам аз кофир, ба сари фарзандонам қасам, ҷувонимарг шавам агар..., хонаам бисӯзад, занам талоқ, пес шавам, дурӯғу душ-мани Худо ва садҳо савгандҳои дурӯғро сипар карда ҳамдигаро мефиребему наметарсем, зеро виҷдону имонам заиф асту мо онро пинҳон карданӣ мешавем, зеро пардаи қасам.

ҚАСАМҲОИ КОНСТИТУТСИОНӢ

Дар тағйироту иловаҳои то-завориди Конститутсия ба на-здиқ қабулкардамон барои чандин мансабу мақомҳо қаса-мҳо дар назди Президенти То-ҷикистон ва савганд бо Консти-тутсияи кишвар пешбинӣ шуда-анд, ки матни онҳоро ҳам баъ-дан дар қонунҳои инъикос меку-

нанд. Таҷрибаи савганд додани аксар соҳибмақомон аз ҷониби Президенти Тоҷикистон дар маҷлисҳои сатҳи баланд аз ҷониби Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, -Пешвои миллат, Пре-зиденти Ҷумҳурии Тоҷикистон пештар ҳам борҳо ёдрас гарди-да буд. Зеро қасам хӯрдани як масъуле дар иҷрои вазифаи муҳим бояд садоқату ҷавобгарии ўро дар назди роҳбарият ва хал-қу давлат зиёд гадонад. Чуно-не ки барои шикастани қасами ҳарбӣ ва хиёнат кардан ба Ва-тан ҷазоҳои сангине пешбинӣ мешаванд.

Суоли матраҳ он аст, ки аш-хоси соҳибмақом дар ҳолати ши-кастани савганди конститусионӣ чӣ тавр ҷазо мебинанд? Оё касе чуръати шикастани чунин қасамро дошта бошад? Шояд бо роиҷ шу-дани чунин қасамхӯрии сатҳи ба-ланд дар баробари афзудани масъулияти соҳибмансабон, таъ-сири неки он ба кишроқи поён-тари ҷомеа, яъне ба ахлоқи мардум ҳам мегузараду одамон аз қаса-мҳои бардурӯғ даст мекашанд? Ё баръакс қасамҳои касбии ман-сабдорон ҳам чун қасамхӯриҳои бемасъулиятонии мардум, ши-каставу бебаҳо хоҳанд буд?

Кош чунин шавад, ки савган-дхӯрон бори масъулият ҷавоб-гарӣ бикашанду бад - ин васила ҷавонмардиву ростқавлӣ ва са-доқату виҷдондорӣ аз "мӯдҳо"-и пайравидори имрӯзи мо бигар-дад. Қасам нашиканем, зеро он гуноҳ аст, нобахшиданӣ. Қасам бояд бори виҷдону имон бика-шад, вагарна он гуноҳе асту бас.

Ҳурииниссо АЛИЗОДА

Доғи рӯз

Изтироб

САБАБИ ДИЛСАРДӢ АЗ ЗИНДАГӢ ДАР ЧИСТ?

Ҳаёти инсон ганчи ноёфт ва бебаҳо буда, ҳамаи неъматҳои дигари моддӣ аз он сарчашма мегирад. Чони рафтаи инсон бебозгашт аст. Дар байни падидаҳои номатлуби ҷомеаи инсонӣ худкушӣ, яъне қасд намудан ба чони худ мавқеи муайянеро ишғол кардааст. Ҳодисаҳои даст ба худкушӣ задани ҷавонон яке аз масъалаҳои доғи рӯз маҳсуб меёбад, ки ҷомеаи моро хеле ба ташвиш овардааст.

НОВОБАСТА аз чораҳои андешидаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон, ҷомеаи шаҳрвандӣ ва гузаронидани қарорҳои фаҳмондадидӣ аз ҷониби мақомоти ҳифзи ҳуқуқи шумораи нафарони даст ба худкушӣ зада, сол аз сол рӯ ба афзоиш ниҳода, ин зухуроти номатлуб хусусан дар байни занону духтарон, аз ҷумла нобилигон ташвишвар гардидааст.

Мувофиқан ба ин, моддаи 5-и Конституция (Сарқонуи) Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳаёти инсонро баробари дигар ҳуқуқҳои фитрии инсон дахлнопазир шуморидааст. Дар моддаи 18-и Конституция бошад, қайд шудааст: "Ҳар қас ҳақиқӣ зиндагӣ дорад".

Мутаассифона, дар ҷомеаи инсонӣ кам нестанд нафароне, ки ҳилофи ин ҳуқуқи худ амал намуда, худро аз ҳаёт маҳрум мекунанд, ё ба ин қор кӯшиш ва даст мезананд.

Мафҳуми худкуширо сад сол пеш (соли 1807) олимони ҷомеашинос Эмил Дюркгейм ба арсаи илм кашида, мавриди таҳқиқ қарор додааст. Ӯ дар рисолаи илмии худ бо номи "Худкушӣ" ("Le suicide") чунин таълифи онро меорад: "Худкушӣ амалест, ки инсон мақсаднок худро ба қатл мерасонад". Агар тасвири умумии онро пешкаш созем, ба ақидаи бештари олимони ҷомеашиноси дунё ин рафторест, ки аз натиҷаи номутобикати равию иҷтимоии шахс аз ҳолатҳои номусоидии зиндагӣ бармеояд. Сабабҳои даст ба худкушӣ задани ҷавонон гуногун буда, аз қамақливу кӯтоҳандешии онҳо манша мегирад.

Аксарияти олимони дунё бар он ақидаанд, ки худкушӣ падидаи равност ва барои дарки он зарур аст ҳолати рӯҳии инсонро, ки даст ба ин амал мезананд, дарк кард. Худкушӣ дар лаҳзаи ҳассостарини ҳаёт рух медиҳад, ҷанбаи равонии худкушӣ пеш аз ҳама ин ҳолати маъҷусӣ ва ноумедӣ аст...

Омилҳои зиёде, ки ҷавонон даст ба худкушӣ мезананд, бахшҳои оилаҳои ҷавон (вайроншавии оилаҳо, талоқ), вазъи саломатӣ (касалии рӯҳӣ, майзадагӣ, нашъамандӣ), бахшҳои дар ҷойи қор ва таҳсил ва ғайраро номбар кардан қоиаст, ки рӯз аз рӯз зиёд шудани теъдоди чунин ҳодисаҳо боиси ташвиш буда, аз ҳамаи шаҳрвандони ҷумҳурии қормандони мақомоти маҳаллии ҳокимияти давлатӣ, ҳифзи ҳуқуқ, тандурустӣ, маорифу аҳли ҷамоатчиғӣ масъулияти ҷидди ро тақозо менамояд.

Маъз бо назардошти нугувор будани чунин вазъ дар маҷмӯъ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҷониби Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ

Раҳмон ба мушкилоти зӯрварӣ дар оила ва худкушӣ диққати маҳсус дода, баҳри куллан тағйир намудани теъдоди ин доғи рӯз "Барномаи давлатӣ оид ба пешгирии зӯрварӣ дар оила барои солҳои 2014-2023"-ро дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба имзо расониданд. Ин аст, ки дар ҷомеа имрӯз баҳри амалӣ намудани пешгирии ин доғи рӯз чора ва тадбирҳои судманд андешида шуда истодааст.

Бо назардошти ҷиддӣ будани масъалаи баррасишаванда ва мавҷуд будани камбудиву норасоӣҳо дар ин самт 27-уми ноябри соли 2012-ум ҷаласаи васеи яққояи машваратии назди Раиси вилояти Суғд, муовини аввали Раиси маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Абдураҳмон Қодирӣ дар Шӯрои Ҷамоҳангсозии мақомоти ҳифзи ҳуқуқи вилояти Суғд баҳри пешгирии ва ҳалли мушкилоти мавҷуда қарори дахлдор қабул карда шуд. Аз ҷониби Раиси Шӯро ба роҳбарони мақомотҳо ва ташкилоту муассисаҳо ҷиҳати пешгирии ҳодисаҳои даст ба худкушӣ задани шаҳрвандон вазифагузориҳо гардида буд.

Зикр бояд кард, ки моддаи 109-и Кодекси ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон ба худкушӣ ва ба сӯйқасди худкушӣ расонидани шахсро ҷиноят эътироф намуда, қонунгузор дар моддаи мазкур ҷавобгарии ҷиноятиро пешбинӣ намудааст.

Вобаста ба масоили дарҷефта дар мақомотҳои қудратии ноҳияи Зафаробод вилояти Суғд як идда амалиёту чорабиниҳо гузаронида мешаванд. Давоми се моҳи аввали соли 2016 аз тарафи прокуратураи ноҳия, як ҳолати ҷинояти ба сӯйқасди худкушӣ расонидан ошкор гардида, парвандаи ҷиноятӣ оғоз карда шуд.

Чунончӣ, шаҳрванд Ҳақимов Сайфиддин, соли таваллудаш 5-уми январи соли 1967, сокини ноҳияи Зафаробод бинобар амал омадани муноқишаҳои деринаи оилавӣ бо роҳи муомилаи бераҳмона ва пастзании мунтазами шаъну эътибори шахсии ҳамсарашро поймол намудааст, ки дар натиҷа Холиқназарова Гулсара маҷбур шуда, даст ба сӯйқасди худкушӣ задааст.

Онҳо аз моҳи сентябри соли 2000-ум ба ҳам ақди никоҳ баста, муносибати оиладорӣ пайдо мекунанд. Дар давоми зиндагии яққоя соҳиби ду фарзанд мегарданд. Ҳақимов Сайфиддин роҳи дурусти муносибатҳои оиладориро пеш нагирфта, бинобар муноқишаҳои ноҷизи оилавӣ бе сабаб ҳамсараш Холиқназарова Гулсараро мавриди лату кӯб ва шикана қарор медиҳад. Гузашта аз ин, ӯ пайваста ба ҳамсараш қарохатҳои ҷисмонӣ мерасонид. Ӯ нисбати ҳамсараш, ки аз ҷиҳати моддӣ тобеъ буд, бо ин роҳ мунтазам муомилаи дағалонаро раво мекунанд.

Ҳақимов Сайфиддин ҳанӯз санаҳои 29-30 майи соли 2009 муносибати бераҳмонаашро нисбати ҳамсараш Холиқназарова Гулсара оғоз намуда, давоми ду рӯз ҳамсарашро мавриди лату кӯб ва шикана қарор медиҳад, ки ҳолати мазкур бо ҳуҷҷатҳои тиббии бойгонӣ тасдиқи худро ёфтаанд.

Ҳақимов Сайфиддин тахминан моҳҳои июл-августии соли 2014 тақрибан бо ҳар гуна баҳонаҳо бо ҳамсараш Холиқназарова Гулсара муноқишаи оилавиашро идома дода боз мавриди лату кӯб ва озори ҷисмонӣ қарор ва нисбаташ муомилаи бераҳмона мекунанд. Бо мақсади

эмин мондан аз дарди ҷисмонӣ ҳамсараш Холиқназарова Гулсара ба шавҳараш Ҳақимов Сайфиддин баён мекунанд, ки тоқаташ тоқ шудааст дар ҳолати идома намудани чунин бераҳмӣ ба худкушӣ даст хоҳад зад. Вале Ҳақимов С.З. ба суҳанҳои ҳамсараш безътиноӣ зоҳир намуда, бо ибораҳои "марг осон нест...", "аз дастат худкушӣ намеояд"-гӯён дашному ҳақорат медиҳад. Ҳамсараш Холиқназарова Гулсара ба чунин ҳолат қарор ёфтани муомилаи бераҳмонаи ҳамсараш дигар тоқат карда натавониста, дар оғилхона бо роҳи худовезӣ даст ба сӯйқасди худкушӣ мезананд, ки аз иродаи ба ӯ вобаста набуд, яъне наҷот додани шавҳараш Ҳақимов Сайфиддин, ки меҳост боз дар оянда низ нисбати ҳамсараш муносибати бераҳмонаашро давом диҳад, аз марг наҷот дода мешавад.

Шаҳрванд Ҳақимов Сайфиддин аз ин кирдори ҳамсараш ба худ ҳулосаи лозимӣ нагирфта, минбаъд низ бо ҳамсараш муносибати дағалонаашро идома медиҳад. Тақрибан тахминан моҳҳои декабри ҳуди ҳамон сол (яъне соли 2014) ҳамсарашро мавриди лату кӯб қарор медиҳад ва нисбаташ муносибати бераҳмонаро раво мекунанд ва дар охир ӯро аз хона пеш мекунанд, ки қабрида аз ин ҳодисаи руҳдода ба волидонаш хабар медиҳад. Бо даҳолати кумитаи маҳал ва насихати волидонаш Холиқназарова Гулсара ба хона баргашта зиндагонии оилавиашро бо шавҳараш ва фарзандонаш идома медиҳад.

Аммо Ҳақимов Сайфиддин чун ҳарвақта роҳи дурусти муносибатҳои оилавию пеша намегирад. Нисбати ҳамсараш, ки аз ҷиҳати моддӣ ба ӯ тобеъ буд, муносибати бераҳмона ва латуқӯбро мунтазам раво мекунанд ва охири соли 12-уми январи соли 2016 бо баҳонаи дар бозор фурӯхта натавонистани тахминан соатҳои 11:00 ҳуди ҳамон рӯз бо мақсади худкушӣ аз ошхонаи ҳавлии истиқоматиашон корди хоҷагири гирифта, рағи гарданашро буриданӣ мешавад, аммо бо сабабҳои аз ӯ вобаста набуд, аз ҷониби писараш наҷот дода мешавад.

Оид ба ҳаракатҳои ғайриқонуниаш нисбати Ҳақимов Сайфиддин санаи 23-юми январи соли 2016 бо моддаи 109 қисми 2-и ҚҚ Ҷумҳурии Тоҷикистон гунаҳкор доданиста шуда, ба ӯ ҷазо бо дастрасии моддаи 63 ҚҚ Ҷумҳурии Тоҷикистон ба муҳлати 3 сол бо нигоҳ доштан дар колонияи ислоҳии низомаш пурзӯр таъин карда шуд.

Исмомилҷон УСМОНЗОДА,
муфаттиши прокуратураи
ноҳияи Зафаробод,

Сарвар АКБАРЗОДА,
рӯзноманигор

Таъмиру кушодани роҳҳо, феълан дар кишвари мо як рукни умдаи таъмини тамаддун ва пешрафти ҷомеа ба ҳисоб меравад. Аз ин ҷост, ки Сарвари давлат, Асосгузори Сулҳу Ваҳдати Миллӣ, Пешвои Миллат муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамвора ба ободу таъмирсозии роҳҳо таваҷҷуҳи маҳсус дорад.

Айнӣ:

РОҲИ БЕСОҲӢБ

РОҲО барои ҳар як давлат дар ҳама давру замон нақши стратегӣ мекунанд. Бе таъмир ва бе назорат гузоштани ҳар як роҳ боиси валангоршавӣ ё худ рустшавии он мегардад. Алаҳқусус, дар шароити кӯхистони Тоҷикистон, ки баҳорон аз боришоти зиёд ба рӯйи роҳҳо сангу сел мефарояд, назорат ва нигоҳубини роҳҳои дар иқлими кӯҳӣ ҷой дошта, масъулияти бешро талаб менамояд.

Мутаассифона, 17 километр роҳи Урметан-Киштудак, тайи чанд сол аст, ки аз бемасъулиятӣ ва холабағамии масъулини Идораи роҳсозии рақами 6-и ноҳияи Айнӣ вайрону валангор гаштааст. Ҳол он ки дар ҳудуд ва шафати ин роҳ 80 гектар заминҳои оби зиёда аз 560 хоҷагиҳои деҳқонӣ инфуродӣ мавҷуданд, ки аз баҳор то ба зимистон мардум бо умеди рӯзие баҳри хеш дарёфтанд дар ин мазраъҳои кишт бела каланд мезананд. Ва ҳам рисқи хонадон ба даст меоранду ҳам ба буҷаи ноҳия андоз месупоранд. Шояд фақат санаи андозситонӣ ба хотири масъулини ноҳия бирасад, ки дар ҳамаи қитъаи рустои номдори Урметан садҳо хоҷагиҳои деҳқонӣ дар шароити душвор ва роҳи мошингарди офатзада меҳнату фаъолият доранд. Вале офатзада, зеро баъд аз санаҳои 9-10-11-и майи соли равон, дар натиҷаи боришоти шадиди ҷолаву борон роҳи мошингарди Урметан-Киштудак, ки дар миён мавзъҳои кишту аҳолинишини: Ҳайандоз, Дашти Рахшин, Дашти Бед, Эматк ва Ҳашта-Работро бо ҳам мепайвандад, вайрону валангор гардид. Мардуми сарсаҳти ин мавзъ бо қувваи худ, яъне бо зӯри дасту бозу ҷӯйҳои обгузар, хатҳои оби нӯшокӣ ва баъзе қитъаҳои садамавии роҳро барқарор намуданд. Ва бо умед ба унвони масъулини ноҳия дар ин хусус номаву санадхоро ирсол доштанд. Вале ҳайҳот, ки бо изҳори раиси хоҷагии деҳқонӣ "Искобод" Эргаш Юлдошев аз ҷониби масъулини ноҳия ва идораи роҳсозӣ таваҷҷуҳе ҷониби ин мардуми офатзада зоҳир намегардад.

Як нукта боиси зикр аст, ки роҳи Урметан-Киштудак дар бисёр мавридҳо нақши калидӣ мекунанд. Мардуми садамаҳои дар пули Ревад ва Дашти Қозӣ ба амал омадаро аз ёд набаровардаанд. Дар ҳамаи гуна ҳолатҳои садамавӣ ва нугувор роҳи Урметан-Киштудак ягона роҳест, ки ноҳияи Айниро ба шаҳри бостонии Панҷакент, ки он ҷо зиёда аз 300 ҳазор аҳоли зиндагӣ мекунанд, мепайвандад. Пас ҳастиву коршоями роҳи зикрефта на танҳо ба манфиати хоҷагидорони мавзъҳои Ҳайандозу Дашти Рахшин, Дашти Беду Эматк, балки ба фоидаи кулли мардуми поёнбони Зарафшон аст. Аз ин хотир масъулини Идораи роҳсозии рақами 6-и ноҳияи Айниро зарур аст, ки бо истифода аз техникаҳои мавҷуда роҳи мошингарди Урметан-Киштудакро, ки дар мувозинаи идораи мазкур қарор дорад, таъмиру барқарор намоянд. Зеро дасту бозуи деҳқон бела каландро ба сари масъулини беғам сабук бардошта метавонад ва на ҳамчун булдозери идораи роҳсозӣ сангҳои азими селовардари...

Кайҳони СҶФӢ, рӯзноманигор

Интернетро СССР сохта буд

Ҷанӯз ним аср пеш аз ривоҷ ёфтани шабакаи интернет дар Ғарб онро дар СССР сохта буданд. Имрӯз талқин мешавад, ки шабакаи интернет аз дастовардҳои пешрафти илму техника дар кишварҳои ғарбӣ аст, аммо шиносӣ ба таърихи рушди воситаҳои иттилооти рақамӣ нишон медиҳад, ки аввалин ихтирооти ин соҳа маҳсули заҳмати олимони Иттиҳоди Шӯравӣ будааст.

АМЕРИКА ҶАМИ СССР-РО МЕХӮРД?

МАНБАЪҶОИ хабарӣ ахиран навиштанда, ки ҷанӯз ним аср пеш нашрияи бонуфузи америкоӣ "The Washington Post" сармақолае таҳти унвони воҳиманоки "Интиқолдиҳандаи рамзии маълумоти рақамӣ Кремлро назорат мекунад", ба нашр расонда буд.

Ҷадафи мақола ин буд, ки фаъолияти илмии шахсияти донишманди шӯравӣ, академик Виктор Глушков, ки дар соли 1961 як модели ҳамсон ба "ҳукумати электронӣ"-и имрӯзаро сохта, барои амалӣ кардани талош мекард, бадном созад.

Меғунд, наشري ин мақола Никита Хрушев раҳбари ҷамонвақтаи Ҷазби коммунист ва Давлати Шӯравиро ба воҳима андохт, зеро нависандаи матлаб чунон тавзеҳ меод, ки пас аз истифода шудани ин ихтироъ тамоми системаи раҳбарӣ дар Кремл таҳти назорати як маркази фанӣ қарор мегирад, Идораи давлат ба тадриҷ ба дастӣ роботҳо мегузаранд...

Бо дастури раҳбари Давлати Шӯравӣ идомии кори Глушков манъ шуд. Раҳбарон ва ниҳодҳои давлат дарк накарданд, ки мақсад аз наشري чунин як мақола ҳам ин буд, то ба пешрафт дар иҷрои як тарҳи хуб моневъ шаванд.

Разведкаи Америка ва дигар кишварҳои ғарбӣ фаҳмида буданд, ки маҳз Глушков бори аввал дар илми ҷаҳонӣ МЭҶ (ЭВМ) -ро бо номи "Мошин барои ҳисоби муҳандисӣ" сохта буд. Бар асоси иттилооти чамъ ва фирисодошуда аз сӯи шабақаҳои ҷосусӣ дар бораи Глушков ва аҳамияти ихтироӣ вай мақомоти америкоӣ донишмандро барои ташкили баргузор кардани курси таълимӣ ба ин кишвар даъват намуда, ваъда доданд, ки бар ивази 12 маъруза дар ин мавзӯ ба вай як миллион доллар ҳақ медиҳанд, аммо олим ин пешниҳодро қатъиян рад кард. Дар пайи ин ду бор ӯ мавриди сӯйқасд қарор гирифт, ки маълум нест, чӣ касе ташкил карда буд.

Чунин ҳисобгирӣ шудааст, ки барои сохти интернет он солҳо аз бучаи давлат 20 миллиард рубл ҷудо шуда буд. Таваҷҷуҳ кунед, дар ҷамон замон як доллар танҳо 60 тин ё копейк қурб дошт!

"БА МО ТАҶҶИЗОТИ ЭЛЕКТРОНӢ, БА ШУМО СЕРТИФИКАТ"

ДАР соли 1967 дар як намоишгоҳи байналмилалӣ дар Лондон Иттиҳоди Шӯравӣ таҷҷизотеро ба намоиш гузошт, ки тақмилшудаи мошини ҳисоббарорӣ муҳандисӣ буд. Дар он тамоми усули кори компютерҳои шахсии имрӯза истифода мешуд. Дар ҷамон намоишгоҳи ин техникаро намоёндагони ширкати IBM хариданд. То ба ҳол маълум нест, ки мақомоти давлат чӣ тавр иҷозати ба хориҷа бурдани ин дастоварди пешрафтаи илмиро дода, бар иловаи он барои фуруҳтанаш розӣ шуданд.

Ин дастоварди он солҳо беназир дар ихтироӣ ширкати америкоӣ қарор гирифт ба ивази он ба Глушков сертификати байналмилалӣ доданд, ки ӯ созандаи аввалин компютери шахсӣ дар ҷаҳон аст. Фақат ҳамин. Мутахассисони америкоӣ бо дастрасӣ ба наварин бозёфти илмии донишмандони шӯравӣ ба зудӣ ҳамсони онро ба шакли васеътар тақмилу муҷаҳҳаз сохтанд.

Аммо дар пайи он Глушков пайи ҳам ба мушкилиҳо дучор шудан гирифт. Олим дар ёддоштҳои навиштааст, ки соли 1970 замоне аз Монреал (Канада) ба Москва бармегашт, пилоти ботаҷриба дар тарзи кори мотори ҳавопаймо халале ҳис карда, онро аз ними роҳ ба ақиб гардонд. Пас аз бозгашт далели халал ёфтани кори моторро ташхис карда маълум намудаанд, ки дар сӯзишвории ҳавопаймо касе барқасдона чизе рехтааст, то он дар роҳ ба фалокат дучор ояд.

Бори дигар вақти сафар ба Югославия ба мошине, ки Глушков дар он мерафт, як мошини боркаш бархӯрд. Таҳқиқи ин ҳодиса акнун сар мешуд, ки ронандаи мошинро рӯзи дигар мурда пайдо карданд.

"ИЗВЕСТИЯ" ҶАМ УРО ТАНҚИД КАРД

АММО ба ақидаи олим, ин ҳама фақат оғози ноомадихо дар зиндагиаш будааст. Дар рӯзномаи он солҳо бонуфузи "Известия" мақолае зери номи "Уроки электронного бума" ("Сабақҳои равнақи электронӣ") чоп шуд. Дар он хабар дода мешуд, ки кори сохтани компютерҳои шахсӣ дар Америка бе маъно эътироф шудааст, чунки хароҷоти зиёде талаб мекунад барои оянда ҳам натиҷаи ин кор чандон муассир нест.

Дар баъзе аз гузоришҳо, ки ба КМ Ҷазби коммунист аз сӯи иқтисоддонҳои аз сафари Америка баргашта фиристуда шудаанд, истифодаи техникаи ҳисоббарор барои идораи соҳаи иқтисод монанд ба як мӯди бемаъно доништа мешуд.

Глушков дар ин робита гуфтааст, ки ин нафарон, ки маълум набуд, чӣ дастуреро иҷро мекунад ва бар ивазаш чӣ мегиранд, қатъиян зидди рушди соҳаи электроника буданд ва хариди мошинҳои электронӣ - компютерҳо аз рӯи мӯд ва амали беҳуда маънидор мекарданд. Ба гуфтаи олим, наشري чунин мақолаҳо ва гузоришҳои муҳолифон боис шуд, ки раҳбарияти онвақта аз ин кор бардошти манфӣ дошта бошанд ва ба рушди соҳа муҳолифат нишон диҳанд.

Ин чиз боис гардид, ки давлат аз сармоягузори барои иҷрои лоиҳаи садҳо системаи иттилоотӣ Мошинҳои ҳисоби муҳандисӣ даст кашад. Ҳол он ки кор болои ин лоиҳаҳо дар марҳалаи анҷом буд. Мутабоқи нақшае, ки Глушков дошт, истифодаи васеъ аз ин ихтироот дар ояндаи наздик дар кори автоматӣ кардани идораҳои давлат дар бахши роҳбарӣ ба иқтисод истифода кардан самаранок буд. Ба гуфтаи олим, дар саросари Иттиҳоди Шӯравӣ аллакай барномаи ягонаи системаи марказҳои ҳисоббарорӣ барои коркарди иттилооти иқтисодӣ сохта шуда буд. **Шабакаи давлатие, ки ин ҳамаро муттаҳид мекард, қариб 100 марказро дар шахр ва ноҳияҳои бузурги саноатӣ дар бар мегирифт.**

Лозим ба ёдоварӣ аст, ки дар Душанбе бинои ин марказ дар гардиши фурудгоҳ дар буриши кӯчаи А. Чехов (ҳоло кӯчаи Нисор Муҳаммад) - хиёбони Дӯстии Халқҳо (дар паҳлуи калисои русҳо) сохта шуда, чандин сол фаъолияти босамар мекард.

МУҲОЛИФОНИ ОЛИМ БА ХОРИҶ РАҒТАНД

ИХТИРОЪКОРИ ин шабака, академик Глушков мутақид буд, ки агар он вақт як - ду соли дигар халал намерасонданд, СССР аввалин шуда дар ҷаҳон ба ирсоли номаҳои электронӣ ва банақшагирии электронии иқтисод мегузашт.

Намунаи Интернет дар Иттиҳоди Шӯравӣ дар тирамоҳи соли 1963 омода шуда буд, аммо дар Кремл раҳбарият иваз шуд ва барои раҳбарӣ нав Леонид Брежнев дастовардҳои ин соҳа чандон қобили таваҷҷуҳ набуд.

Сар аз соли 1964 олимони иқтисодшиносӣ Шӯравӣ ошкоро ба муқобили Глушков ва барномаҳои дар ҳоли нимаиҷроия баромад карданд. Худи олим ба ёд меорад, ки дере нагузашта пас аз сарқуб гардидани барномаҳои аксари муҳолифон СССР-ро тарк карда ба Америка ва Исроил кӯчиданд.

Ба навиштаи олим, барои тарроҳӣ ва иҷро шудани ин лоиҳа 20 миллиард рубл харҷ мешуд, вале пас аз мавриди истифода қарор гирифт ба зудӣ ин хароҷотро мепӯшонд. Ба ҳисоби онҳо, бо гузашти панҷ сол аз амалӣ шудан, ин тарҳ ба бучаи давлат на камтар аз 100 миллиард рубл ғоида меовард. Аммо иқтисоддонҳои хоин мақомоти давлатро аз роҳ заданд, коре карданд, ки Николай Косигин - Раиси Шӯрои Вазирони СССР - ро ба иштибоҳ андохтанд ва ӯ монети идомии амалӣ намудани ин барнома шуд.

Америкониҳо ба пешгирӣ аз иҷрои ин барнома дар Иттиҳоди Шӯравӣ худ вақтро беҳуда нагузаронданд.

Дар миёнаҳои соли 1964 олим Ҷозеф Ликлайдер, муттаҳассиси соҳаи технологияи иттилоотӣ, бори нахуст идеяи таъсиси шабакаи густурдаи компютериро пешниҳод кард.

Ин нахустин иқдом барои ташкили Интернет имрӯза - системаи ARPANET доништа мешавад.

ФАҚАТ МАРШАЛ УСТИНОВ ҶИМОЯТ КАРД

АГАРЧӢ ба ин монанд пешниҳод чандин сол пеш аз ӯ аз сӯи Глушков ва ёронаш шуда буд, аммо мақомоти тасмимгирандаи Шӯравӣ аз танқидҳои муҳоли-

фони донишманди рус дар Москва ва Киев ба хато роҳ дода, монети пешрафти кораш шуданд.

Ин олим Шӯравӣ дар ёддоштҳои навиштааст: "Пас аз он, ки иҷрои барномаҳои илмии ӯ қатъ шуд, бисёре аз муҳолифон ба хориҷа фирор карданд ва баъдан ба дастаи ҷамон донишманди америкоӣ ҳамроҳ шуданд.

Тарҳи шабакаи иттилоотии худро Глушков ҷанӯз дар феввали соли 1964 - чанд моҳ пеш аз он, ки идеяи барномаи Ликлайдер дар Америка эълош шуд, пешниҳод карда буд. Он вақт дар Иттиҳоди Шӯравӣ қариб 20 ҳазор нави маҳсулот истеҳсол мешуд, аммо иқтисоди нақшавӣ, ки буд, бинобар сари вақт нарасидани маълумоти лозим ин чо ва он чо зуд - зуд камбудӣ ин ё он нави маҳсулот ба мушоҳида мерасид.

"Дар сурати мавриди истифодаи васеъ қарор гирифтани МЭҶ (ЭВМ), системаи мутамаркази мудирӣ, ки дар СССР истифода мешуд, ба сатҳи нав мебаромад ва имкони хубе барои пешгирӣ аз ҳар гуна ноҳинҷориҳои иқтисодии истеҳсолӣ дар ихтироӣ давлат қарор мегирифт, ки инро душманони давлат дар хориҷ ва дар дохил намехостанд", - тавзеҳ медиҳад духтари академик Вера Глушкова, қорманди калони Институти кибернетикаи АМИ Украина.

Ба гуфтаи ӯ, пойгоҳи маълумоти бонқҳо, кор бо кортҳои муштарӣ, ки имрӯз ҷорӣ шудааст, порохе аз он ихтирооти ҷамонвақтаи падараш буда, ки он замон рад мешуд. Ҷанӯз он солҳо вай тағйири ситемаи бонкӣ, ҳисобдорӣ, аз ҷумла ғайринақдӣ пардохт кардани маош, тақмили соҳаи иқтисод, нақлиёт ва артишро ҳам пешниҳод карда буд.

Истифодаи ин система дар тамоми соҳаҳои имкон меод, ки аз тариқи чамъовариҳои сари вақтии иттилоот, вазъият дар ҳоҷаи халқ зуд маълум ва барои ислоҳи камбудихо варианти беҳтари рушди соҳа интихоб шавад.

Духтари олим инчунин ба ёд меорад, ки падараш доим зери назорати дақиқи Ғарб буд ва камтарин пешрафташ дар системаи автоматӣ кардани мудирӣ иқтисоди кишвар боиси ташвиш ва нороҳати муҳолифонаш мешуд. Дарҳол рӯзномаҳои ғарбӣ пайи ҳам мақолаҳои манфӣ чоп мекарданд. Мақомот бар асоси мақолаҳои матбуоти хориҷӣ ҳатто боре фаъолияти ӯро таҳдиде ба амнияти кишвар донистанд. Аммо дар ҷамон лаҳзаҳои ҳасос вазири мудофияи Иттиҳоди Шӯравӣ Дмитрий Устинов аз кори академик ҷимоят кард: ӯ барои истифодаи системаи назорати автоматӣ дар корхонаҳои ин соҳа иҷозат дод. Ин иқдом ба олим рӯҳи тоза бахшид, зеро бахше аз корҳои, ки дар амал истифода мешуд, натиҷаи мусбат меод.

Дар ҳолномаи Глушков омадааст, ки ӯ Қаҳрамони Меҳнати Сотсиалистӣ, яке аз баландтарин мукофотҳои Шӯравӣ, вакили Шӯрои Олии Иттиҳоди Шӯравӣ, узви КМ Ҷазби коммунисти Украина ва мудири 20 сол ноиб президенти АИ Украина буд, аммо бо вучуди ин ҳама ҷойгоҳ ва мақоми баланд то ба охир натавонистааст, ихтироӣ асосии худро ба таври пурра амалӣ кунанд.

Баъзеҳо бар ин ақидаанд, ки пешрафти соҳаи низомии Русия имрӯз ба ҷамон заминаҳои илмии ихтирооти ин олим ҳаммаслақонаш рабт мегирад. Зеро ин кишвар ба унвони вориси Иттиҳоди Шӯравӣ пойгоҳи илмии соҳаро ҳифз карда, бо истифода аз он барномаҳои тозаеро бо таваҷҷуҳ ба заруратҳои вақт тарҳона ва ба иҷро мерасонад.

Ю. СОЛЕХ

ПОСУХИ ДОНИШМАНДИ ТОЧИК БА ЯК ТАҲРИФ

Иброҳим Усмонов, собик мушовири Президенти Тоҷикистон дар пайи нашри мусоҳибааш бо "Институти инъикоси ҷанг ва сулҳ" - "IWPR", ки расонаҳо таҳрифкорона истифода бурдаанд, воқуниш нишон дод.

ИДОРАИ "МХ" бо таваҷҷуҳ ба аҳамияти мавзӯи мавриди баҳс посухи ин донишмандро бо андаке ихтисор, аммо бо ҳифзи мазмуну сабки баёни муаллиф ба нашр мерасонад.

Ҳамкасби азиз, Ҳумайрои Бахтиёр! Вақте мову шумо ниҳоли моҳи апрели соли равон тасмим гирифтм, ки дар бораи вазъи онрӯзаи журналистикаи тоҷик суҳбат кунем, танҳо як мақсади нек доштем: баҳогузорӣ ба вазъи ВАО дар Тоҷикистони он рӯз. Воқеан ин эҳтиёҷ буд ва ҳаёт, зеро матбуоти ду - се сол пешу имсоли Тоҷикистон тафовутҳо доранд ва мо, хонандагон ва муаллифони худро ба фаҳми он бояд омода кунем. Суҳбат зимни як меҳвари фаъолияти журналистӣ, ки озодии матбуот чист ва онро чӣ гуна таъмин кардан мумкин аст, ҷараён гирифт. Мо ба журналистика, умуман кордор нашудем. Чунки журналистика дар асри XV пайдо шуд ва дигар ҳеҷ гоҳ аз байн намеравад. Ҳеҷ гуна хатаре дар бораи аз байн рафтани журналистика буда наметавонад, балки журналистика шакл, тамоюл ва мавзӯ дигар мекунад. Журналистика худ мустақим кор мекунад ё силоҳ мешавад. Ин раванди оддӣ ва табиӣ дар ҳама таърих ва дар ҳама ҷо буд ва дар мо ҳам мавҷуд аст ва ин ба сохт ва майли давлат иртибот мегирад. Мо дар суҳбатамон зикр ҳам кардем, талоши кӣ ҳақ аст: байни ҳукумат ва журналистика, аз замоне, ки матбуоти озодигаро ва сиёсати озодигаро (либертарианӣ) пайдо шуд ин талош ҳаёт ва имрӯз низ идома дораду дар Тоҷикистон ҳам зухуроти онро мебинем. Ҳар он ки дар мусоҳибаи Шумо бо ман, ки мутаассифона бе имзо нашр шудаасту ба ин чизҳо дахл мекунад, воқеан гуфтаҳо аз манад ва онҳо аз назарияи илмӣ мо бармехезанд.

Аммо дар вақти нашр кардани мусоҳибаи Шумо ё нашрия ба шакле имконият дод, ки баъзе суханҳои маро нодуруст ифода мекунад. Аввалан: ҳар он чӣ то пайдо шудани ному насаби ман дар ин матлаб омадааст, ба

ман тааллуқ надорад. Баъзеи он суханҳо дар саволи гузаштаи Шумо буданд ва дар матлаб ҷунун омадааст, ки хонандаи ноогоҳ онро ҳамчун ақидаи ман, ҷумлаву ибораҳои интихобшуда аз матни мусоҳиба қабул мекунад. Ҳол он ки ман ҳеҷ гуна эҳзои ва натиҷагирии муҳаққиқони хориҷиро истифода накардаам. Ман ҳатто шубҳа надорам, ки журналистикаи Тоҷикистон мемурда бошад. Дар бораи боварӣ ва нобоварӣ ман журналистикаи расмӣ ва ғайрирасмиро аз ҳам ҷудо карда будам. Аммо дар мусоҳиба ҳамааш дар як ғалб омадааст. Дар мавриди он ки мақомҳои ҳокимият ба роҳбарияти ВАО таъсир мерасонанд ё не Шумо савол гузаштед ва саволатон низ тамоюли мусбат дошт. Барои ҳамин ҳам ҷавоб он буд, ки агар журналист ё роҳбари ВАО даъвои мустақил будани худро дошта бошад, пас дар ҳақиқат ҳам таъмин

карданаш даркор мебошад. Дар акси ҳол журналистика ҷойи вай нест ва намоёндаи ҳукумат дурустии мавқеи ҳукуматро ба ин ё он шакл фаҳмонда бошад, ин зӯрии идеология аст. Ва аз ин шикоят набояд кард. Дар хусуси журналистонро ба сӯйи худ кашидани ҳукуматро, хориҷиён, созмонҳо (созмонҳои дохилию хориҷӣ) ба шакли умум гап зада сафарҳои ҳавасмандкунии журналистон ба хориҷа, грантҳо ва рекламаҳо ном бурдам, аммо дар матлаб ҷунун омадааст, ки он гӯё танҳо хоси Тоҷикистон ва Ҳукумати Тоҷикистон мебошад. Рӯзноманигори амалӣ нестам аз кучо донам, ки муҳарриро аз хориҷа истода ба кормандони худ чӣ супориш медиҳанд ва касе ҳам то ҳозир ба ман шикоят накардааст. Аз кучо донам, ки онҳо "сахт нанавис" мегӯянд. Ин маъноро Шумо ҳамчун сухани ман истифода бурдаед, ки гӯё ман гуфта бошам.

Дар журналистика одами нав нестед, чизҳои хондани хуб ҳам доред, умед мекунам дар оянда чизҳои хуби зиёде ҳам менависед, аммо эҳтиёт кунед, ки ҳунари Шуморо, касб ва навиштаи Шуморо ноширон худхона истифода набаранд. Кӯшиш кунед, ки ҳама чизро тавре нависед, ки танҳо ба соҳибаш марбут бошад. Гапи хабарнигорро ба мусоҳиб ва сухани мусоҳибро ба хабарнигор нисбат надихед. Матолиб, ки аз манбаъҳои дигар истифода бурдаед, тавре дар матлаб истифода кунед, ки матни бегона буданаш маълум бошад. Чаро ки инро меъёри одоби касбии мо талаб мекунад.

Ин номаро шояд наменавистам, аммо ду - се ҳолате ҳаёт, ки маро водошт қалам гирам. Аввал, Шумо аз журналистоне нестед, ки бояд ҳар кас аз рӯйи ғарази милливу сиёсияш шуморо истифода барад. Дуввум, мо ҳамон рӯз дар зарфи се соат дар ду мавзӯ суҳбат карда будем ва яке агар хоҳиши нашири мавзӯи дуввумро ҳам дошта бошед, хоҳиш мекунам, ки ба ин гуна шакл имкон надихед.

Ба таваҷҷуҳи Суди Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон

Соли 10-ум аст, ки барои бозпас гирифтани ҳаққи ҳалоли худ фарзандон-манзили истиқоматиам дар кӯчаи Афзалии шаҳри Душанбе бо даъвоҳои беасоси шахрванди Ҷумҳурии Ўзбекистон Расулова Навотой ва муаммоҳои сохтаи бархе аз кормандони соҳаи ҳуқуқ мубориза мебараму ба муаммоҳои нав ба нав рӯ ба рӯ мешавам.

БОЗӢ БА ЧӢ ХОТИР АСТ?

Албатта инро низ таъкид намоям, ки аксари кормандони ҳифзи ҳуқуқ қонуният вазифаҳои хешро аз рӯи вичдон иҷро менамоянд. Маҳз ҳамин гуна муносибати эшон буд, ки айни ҳол ман 11 ҳалномаи судҳои гуногун, натиҷаи тадқиқоти ду экспертизаро дар даст дорам, ки ҳақ будани маро собит менамоянд ва тибқи ин аснод манзили истиқоматиам қайҳо бояд аз сокинони ғайриқонуниаш тоза карда шуда, ба ман баргардонида мешуд. Вале мутаассифона ҳуққабозон бисёранду имрӯз боз бо роҳи дигар оҳанги дигар муаммои навро ба миён меоранд ва аз ҳама аламовараш ин аст, ки бо дахҳо асноду далелҳои, ки дар даст дорию идораҳои босалоҳият дурустии онҳоро тасдиқ кардаанд, наметавонӣ ҳаққи ҳалоли худро соҳиб шавӣ ...

Намехоҳам бори дигар саргузашту сарсонии даҳсолаи худро рӯи қоғаз орам, чунки борҳо дар матбуоти даврӣ навиштааму ҳама хондаанд. Танҳо мехоҳам оғози ин муаммоҳоро каме ёдрас шавам:

Ман 22 декабри соли 1992 аз кӯчаи Афзалии пойтахт ба маблағи 250 000 рубли онвақта хонаеро харид, ба додарам Саидов Имом, ки ҳамон вақт дар кӯчаи Костюка, 8 (ҳоло Муллоёри Ванҷӣ) иҷоранишин буд, муваққатан додам. Бародарам бошад, соли 1994 пинҳонӣ аз ман хонаамро харидуфурӯши қалбаки намудааст.

Соли 2007 ба Прокуратураи генералӣ ариза пешниҳод кардам. Дар натиҷа хатшинос Ямакова тасдиқ кард, ки дар ростии номи ман дар он ҳуҷҷати қалбаки бародарам имзо гузоштааст. Суди ноҳияи Шоҳмансур маро соҳибмулк ҳисобида, 29 июли соли 2008 ҳалнома баровард. Суди шаҳри Душанбе низ 11 сентябри соли 2008 маро соҳибмулк эътироф намуд. Судяи суди ноҳияи Шоҳмансур Х.Р. Аҷиков 24 декабри соли 2008 ҳалнома баровард, ки Расулова Н. бе додани хонаи истиқоматӣ кӯчонда шавад. Вале баъди шикояти Расулова Н. зинаи Суди Олӣ ҳалномаи ду зинаи поёниро бекор намуда, аз нав дида баромадани онро тақозо намуд. Ман 20 апрели соли 2009 дар беморхонаи №5 бистарӣ будам. Судяи ноҳияи Шоҳмансур Зебо Бӯриевна бе иштироки ман ба Расулова Н. шаҳодатномаи ҳуқуқ бо меросро дода, қайд намудааст, ки гӯё "хонаи мазкур ба меросгузор дар асоси шартномаи хариду фурӯши истиқоматӣ, ки 10.06.1994 тахти феҳристи №9 Д-489 аз тариқи идораи 1-уми нотариалии давлатии шаҳри Душанбе ба қайд гирифта шудааст ва дар ҚФББТ шаҳри Душанбе аз 24.06.1994 тахти рақами 5707 ба қайд гирифта шудааст, тааллуқдоранд".

Аммо суди ноҳияи Шоҳмансур муайян кард, ки шартномаи мазкур бо роҳи сохтакорӣ басташуда, дар он ман имзо нагузоштаам. Воқеан директори ҚВД "Ба қайдгирии молумулки ғайриманкул" С. Маҳмудов низ 21.08.2015 тасдиқ намуд, ки хонаи баҳсӣ (кӯчаи Афзалий, 93) ба номи ман ба қайд гирифта шудааст. Бародарам Саидов И. соли 2008 вафот кард, вале баъди вафоти ӯ дар таърихи 13.12.2003 (яъне, бо сохтакорӣ) Расулова Навотой дар САҲШ ноҳияи Шоҳмансур ба номи бародарам Саидов И. ақди никоҳи ғайриқонунӣ баст. Ҳол он ки бародарам аз соли 1972 Бо Ҷалилова (Саидова) Фотима дар ноҳияи Варзоб (собик ноҳияи Ленин) ақди никоҳи қонунӣ дошт ва то ҳол яқвақ ӯ бекор нашудааст. Яъне, як шахс дар як вақт бо ду нафар никоҳ дошта наметавонад. Бо эътирози прокурори ноҳияи Шоҳмансур Умед Каримов, судяи ноҳияи Шоҳмансур Х. Ашӯров ақди никоҳи ғайриқонунии Расулова Навотой ва Саидов Имомро 1 июли соли 2014 бекор кард.

Вале боз силсилаи муаммоҳо қатор шуданд... Қисса кӯтоҳ боз, ҳамон суруди кӯҳна бо оҳанги нав садо меод. Бо вучуди он, ки ҳамаи далелҳо ҳақ будани маро собит менамоянд, зинаҳои гуногуни судӣ бо ҳазор баҳона "ваҷҳ"-и навро пайдо мекунанду кор кашол меёбад.

Ман як чизро намефаҳмам. Мехостам ба ҳамин суолам ҷавоб гирам. Чаро далелҳои собитшуда: қалбаки будани имзоҳо, ки ба ҷои ман шахси дигар гузоштааст, ғайриқонунӣ будани ақди никоҳи Расулова Н. бо бародари ман, ки ба ин бону ҳуқуқ намедихад, ки тарафи баҳс ё даъвогар бошад. Гузашта аз ин иқдор шудани ин бону дар яке аз номаҳои бетаҳрираш дар ҳафтаномаи "Фараж" аз 12.02.2009, ки хоҳиш кардааст ман хонаро ба истилоҳи худаш "ба сағараҳои бародарам" туҳфа кунам, яъне тасдиқ кардааст, ки хона ба ман тааллуқдоранд ва мисли ин дигар далелҳо. Наход ҳамаи ин далелҳо, ки қонунианд, ҳеҷ арзиш надошта бошанд?

Ниҳоят баъд аз даву този зиёд, баъди аризаи ман суди шаҳри Душанбе 14 декабри соли 2015 нисбати Расулова Н. дар бобати безъятибор донишҷуи шаҳодатномаи ҳуқуқ ба мерос ҳалнома содир намуд.

Хушбахтона, 4 апрели соли 2016 Суди Олии ҚТ низ ин масъаларо мавриди баррасӣ қарор дода, шаҳодатномаи ҳуқуқ ба меросро безъятибор донист.

Баъд аз он ҳамаи масъалаҳо равшан гардида, ҳақ бод ба ҳақдор мерасид, аммо фарзандони Расулова Н. 9 июни соли 2016 гӯё бо аризаи даъвогии муқобили даъво дар бораи дароз намулдани муҳлати қабули мерос, муқаррар кардани ҳолати воқеияти қабули мерос ва тақсими мерос ва рад намудани аризаи даъвогии ман ба суди ноҳияи Шоҳмансур муроҷиат карданд.

Ман 24.10.2013 бо ариза ба шӯбаи САҲШ-и РАҲШ муроҷиат намудам, ки шаҳодатномаи тақрирӣ дар бораи таваллуди шахрванд Саидова Дилором Имомалиевна пешкашам намоем. Дар ҷавоб бо маълумотнома аз 12.11.2013 гуфтанд, ки сабти асноди таваллуди шахси дар ариза дарҷгардида дар бойгонии РАҲШ-и Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соли 1984 мавҷуд нест.

Боз ба Баҳши сабти асноди ҳолати шахрвандии ноҳияи Шоҳмансур шаҳри Душанбе муроҷиат кардам. Онҳо дар ҷавоб санаи 20.04.2016 тахти №1192 аз номи мудир бахши САҲШ-и ноҳияи Шоҳмансур Каримова М.Ю. маълумот доданд, ки дар Баҳши САҲШ-и ноҳияи Шоҳмансур сабти таваллуди Саидова Дилором Имомалиевна, соли таваллудаш 1984 ба қайди давлатӣ гирифта нашудааст. Дуюмбора ба бахши САҲШ-и ноҳияи Шоҳмансур муроҷиат намудам. Боз дар ҷавоб аз санаи 14.06.2016, тахти №1800 аз номи мудир бахши САҲШ-и ноҳияи Шоҳмансур Каримова М.Ю. маълумот ирсол намуданд, ки дар бахши САҲШ-и ноҳияи сабти таваллуди шахрванд Саидова Д. И., соли таваллудаш 1984, тахти №1593 аз 16.07.1985 вучуд надорад. Пас аз муроҷиат ба РАҲШ ва САҲШ-и ноҳияи Шоҳмансур маълум гардид, ки шаҳодатномаҳои пешниҳоднамудаи фарзандони Расулова Н. қалбаки буда, дар бахшҳои САҲШ дар бораи онҳо маълумоте мавҷуд нест. САҲШ-и ноҳияи Шоҳмансур аз санаи 12.05.16, тахти №1457 ба Расулова Н. маълумот фириристодааст, ки гӯё Саидова Дилором Имомалиевна дар шӯбаи сабти ҳолати шахрвандӣ ба қайд гирифта шудааст. Пас, суоле ба миён меояд: Ин чӣ бозист? Шахсе, ки вучуд надорад, чӣ даъвое дошта метавонад? Ё ин даъвои каси дигар аст? Пас он нафар кист ва ин бозӣ ба чӣ хотир аст?

Умаралӣ САИДОВ,

сокини маҳаллаи Ҳаёти нави ш. Душанбе

АШКИ ШОДИИ РОНАЛДО

Дастаи мунтахаби Португалия дар бозии ниҳии мусобиқоти қаҳрамони Аврупо тими миллии Фаронсаро шикаст дода, аввалин бор Ҷоми қаҳрамони Аврупо ва медалҳои тиллои ин мусобиқоти бонуфузро ба даст овард.

Ин бозӣ шаби 10 ба 11 июл дар варзишгоҳи "Стад де Франс", дар шаҳри Сен-Дени наздикии Париж, бо ҳузори беш аз 80 ҳазор тамошобин баргузор шуд.

Бо вучуди он ки Криштиано Роналдо дар дақиқаҳои аввали вохӯри баъди бархӯрди Дмитри Пайет бозиро идома дода натавонист ва бозубанди капитаниро ба ҳамдастааш Нани супорид, бо чашмони ашқолуд майдонро тарк кард, ҳамдастаҳош ӯ ва миллионҳо нафар муҳлисони тимашонро ноумед накарданд.

Замони асосии бозӣ бидуни гол анҷом ёфт. Голи ягона ва ҳалкунандаро дар дақиқаи 109-уми вақти иловагӣ Эдер аз масофаи дур бо зарбаи саҳт ба дарвозаи Фаронса зад.

Дар ин сабақат муҳофизатгари дастаи мунтахаби Португалия Пепе беҳтарин бозингар эълон шуд.

Ҳамин тавр, мунтахаби Португалия (сармураббии даста Фернанду Сантуш) бо Ҷоми Қаҳрамони Аврупо ва медалҳои тилло сарфароз гашт. Аз ин пеш португалиҳо соли 2004 дар бозии ниҳӣ дар майдони худ аз тими миллии Юнон бо ҳисоби 0:1 шикаст хӯрда буданд.

Ба мунтахаби Фаронса (сармураббии даста Диде Дешам) медалҳои нуқра супурда шуд. Фаронсавиҳо бошанд, ду бор - солҳои 1984 ва 2000-ум инвони қаҳрамони Аврупо сазовор шудаанд.

Ба ин тартиб баъди пирӯзии тими мунтахаби Португалия дар бозии ниҳии

Чемпионати Аврупо оид ба футбол Федератсияи футболи ин кишвар аз УЕФА 25,5 миллион евроро ба ҳайси чоиза ба даст овард. Дастаи мунтахаби Фаронса баъди мағлубияташ дар бозии ниҳӣ соҳиби 23, 5 миллион евро гардид. Инчунин ҳамаи дастаҳо, ки дар бозии

ниҳии ЕВРО-2016 иштирок карданд, бо маблағи 8 миллион евро сарфароз гардиданд. Ба ҳар як даста, ки дар як бозӣ ба ғалаба қомеб шудааст, 1 миллион евро ва барои мусовӣ 500 ҳазор евро пешбинӣ шуда буд.

Аммо, пас аз қувваозмоии тимҳои миллии Фаронса ва Португалия дар расонаҳои хабарии ҷаҳон ва сомонаҳои интернетӣ аз бозӣ дар канор кардани ҳамлагари номи дастаи мунтахаби Португалия Криштиано Роналдо аз тарафи Дмитри Пайет баҳсҳои домандор ба миён омад ва ҳатто бархе аз таҳлилгарони футбол амали бозигари фаронсавиро аз қабл тарҳрезишуда ва ноҷавонмардона унвон кардаанд.

Ҷулиан Рихарт, муҳаррири нашрияи "Bild", хунарнамоии футболбозони Фаронсаро зер интиқод қарор дода навиштааст, ки "футболбозони фаронсавӣ дар муқобили тими мунтахаби Португалия очиз монданд ва барои ғалаба кардан хунари хуб нишон дода натавонистанд, ба ҷуз он ки беҳтарин ҳамлагари ин даста Криштиано Роналдо аз бозӣ "бароварданд". Ин бозии шармовари тими мунтахаби Фаронса буд, ки мехост ба ҳар роҳ пеши роҳи ғалабаи Португалияро гирад", менависад Ҷулиан Рихарт.

Ёдовар мешавем, ки ин мусобиқот аз соли 1960 инҷониб баргузор мегардад. Аввалин шуда ҳамаи сол Иттиҳоди Шӯравӣ ба ин унвони баланд даст ёфт.

Дастаҳои мунтахаби Олмон (1972, 1980, 1996) ва Испания (1964, 2008, 2012) себорӣ, мунтахаби Фаронса (1984, 2000) ду бор ба унвони Қаҳрамони Аврупо мушарраф шудаанд. Италия (1968), Чехославакия (1976), Голландия (1988), Дания (1992) ва Юнон бошанд яқмаротибагӣ (2004) ин унвонро соҳиб шудаанд.

АЛИЧОН ҶҮРАЕВ

Ҷамъияти дорои масъулиятҳо маҳдуди "Таким", ки пешниҳодкунандаи хизматрасонии алоқа таҳти тамғаи тиҷоратии Beeline дар ҳудуди Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад, озмуни байналмилалӣ навоариҳои "Ҷоми мобилии АвруОсиё" - ро дар Тоҷикистон роҳандозӣ менамояд, ки он аз 12 июл оғоз шуда то 15 - уми октябри соли равон идома меёбад.

ТАВРЕ Марина Платонова, масъули робита бо ВАО - и ширкати Beeline иттилоъ дод, иштирокдорони эҳтимолии озмуни "Ҷоми мобилии АвруОсиё" аз машварат ва дастгирии менторон (мураббӣ) дар вақти гузаронидани семинарҳо ва вохӯриҳои корӣ, ки дар рафти мусобиқа ташкил карда мешаванд, бархурдор хоҳанд гашт.

Ба иттилои манбаъ, ҳамчунин иштирокчиёни озмун фикрҳои нави худро бо дастгирии ташхисгарони маҳаллӣ ва байналмилалӣ соҳа коркарду санҷида метавонанд.

- Ин ба соҳибкорони ҷавон

ОЗМУНИ «ҶОМИ МОБИЛИИ АВРУОСИЁ»

имконият медиҳад, ки фикрҳои навоаронаи худро ба роҳалҳои қобили амал татбиқ созанд, ки ба шарофати ин олами рақамӣ барои истифодабарандагон боз ҳам наздику дастрастар мегардад, мегӯяд Марина Платонова.

Ба иттилои Нисо Азизова, менеҷери ширкати мобилии Beeline озмуни "Ҷоми мобилии АвруОсиё" ташаббуси гурӯҳи VimpelComLtd. буда, дар доираи барномаи корпоративии иҷтимоии "Саҳмгузор шав" ("Make your Mark") амалӣ мегардад, ки ҳадафи он пешниҳод кардани имконият барои рушди ҷавонон, новобаста аз малақаҳои техникӣ онҳо мебошад. Чунин дастгирӣ барои ташаккул додани зарфиятҳои зеҳнии ояндаи онҳо ва минбаъд таъсир расондан ба рушди иқтисодии кишвар ва минтақа имконияти хубе фароҳам меоварад.

- Дар озмун соҳибкорон ва ашхоси касбу кори гуногун аз Арманистон, Гурҷистон, Қазоқистон, Қирғизистон, Русия, Тоҷикистон, Украина ва Ўзбекистон ширкат варзида метавонанд. Вазифаи иштироккунандагон аз пешниҳоди ақидаҳои навоаронаи худ дар соҳаи инноватсияҳои мобилӣ иборат аст. Ҳақмон, ки ба сафи онҳо ташхисгарони соҳа аз кишварҳои гуногун

шомил ҳастанд, дархостҳои иштирокдоронро мувофиқи меъёрҳои навоарӣ, мураббият барои қомеаи маҳаллӣ, андозагирӣ ва беҳамтоии пешниҳоди лоиҳаҳои навоарӣ баҳо хоҳанд дод, илова намуд Нисо Азизова.

Дар ҳамин ҳол Константин Колесов, директори генералии ширкати мобилии Beeline иброз дошт, ки мо аз амали худ ҳамчун роҳкушоён илҳом мегирием ва имрӯз боз ҳам зиёдтар ба ширкати рақамӣ табдил ёфта, дар

ҷустуҷӯи таклифҳои навоарӣ ва роҳҳои ҳалли барномавӣ ҳастем, ки барои ба мизоҷонамон боз ҳам наздиктар шудан имконият медиҳанд.

- Beeline барномаи "Саҳмгузор шав" - и VimpelCom - ро дар ин бобат пурра дастгирӣ мекунад. Мо бесаброна мунтазири ақидаҳои нави тиҷоратӣ аз иштирокдорони озмуни "Ҷоми мобилии АвруОсиё" ҳастем", - гуфт Константин Колесов.

Гуфта мешавад, ки бори ав-

вал дар Тоҷикистон, озмуни "Ҷоми мобилии АвруОсиё" соли 2015 роҳандозӣ шуда, дар натиҷаи марҳилаи аввали озмун 39 даста аз Тоҷикистон ба қайд гирифта шуд, ки иштироккунандагони он аксаран донишҷӯён ва мутахассисони ҷавон буданд. Ҳар як даста ақидаи лоиҳаи худ ва ҳалли мобилии онҳоро дар категорияҳои гуногун аз қабилӣ сайёҳӣ, истироҳати фаъол, омӯзиш, муҳити атроф ва ғайра пешниҳод карда буданд. Дар натиҷаи марҳилаи интихобӣ, се даста Тоҷикистонро дар финали Москва муаррифӣ карданд.

Мавриди зикр аст, ки дар озмуни имсола се дастаи ғолибон аз қораи АвруОсиё барои иштирок кардан дар озмуни ниҳии ҷаҳонии "Ҷоми мобилии Ҷаҳон" (Global Mobile Challenge), ки дар доираи Конгресси Умумиҷаҳонии Алоқаи Мобилӣ дар шаҳри Барселонаи Испания моҳи феввали соли 2017 баргузор мешавад, имконият пайдо мекунанд.

Барои гирифтани маълумоти бештар оид ба озмун ва иштирок дар он ба сомонаи www.eurasiamobilechallenge.com сар занед.

Абӯалӣ НЕКРҶОВ

НАШРИЯИ МАРКАЗИИ ҲИЗБИ ХАЛҚИИ ДЕМОКРАТИИ ТОҶИКИСТОН

МИНБАРИ ХАЛҚ

www.minbari.halk.tj
E-mail: minbari@bk.tj

Сармуҳаррир
Бахтиёр ҲАМДАМОВ

Рӯзнома моҳи декабри соли 1994 таҳти рақами 309 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайд гирифта шудааст. Ба хотири гуногундешӣ матолибе низ нашр мешаванд, ки идораи рӯзнома зимнан метавонад бо муаллифони ҳамаҷада набошад ва масъулияти онро ба дӯш нагирад. Идораи нашрия навиштаҳои муаллифониро дар шакли электронӣ дар ҳаҷми то 4 саҳифаи ҳуруфи Times New Roman tj 14 қабул мекунанд.

БАРОИ МАЪЛУМОТ:
Дастгоҳи КИМ ХҲДТ - **Идораи рӯзнома**
тел.: 224-23-90, 224-83-72, 224-49-29, тел.: 238-72-10, 238-54-61, 238-79-07,
221-63-21. факс: 224-27-59 факс: 227-44-94

www.hamsafon.tj E-mail: minbari@bk.tj

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ:

Қотиби масъул: Маъруфҷон Маҳмудов
Муҳаррири масъул: Алиҷон Ҷураев
Хабарнигорон: Солеҳ Юсуфов, Хуринисо Ализода, Азамат Дӯстов, Ибодуллоҳи Тоҳир, Гулҳаё Мадимарова
Масъули ҷоп: Мирзоалӣ Юнусов
Хуруфчинон: Чампила Аҳмадова, Наргис Шамсоева
Мусахх: Сабоҳат Худобербекова
Суратгир: Тӯхтамурод Рӯзиев
Саҳифабанд: Фирдавс Таушаров

НИШОНИИ МО:
734018, ш. Душанбе,
хiebони Саъдии Шерозӣ, 16.
Индекси обуна:
68910

Мақони ҷоп:
нашриёти «Шарқи озод».

Теъдоди нашр:
54700 нусха

Навбатдор: ИТОҶИР

